

II

(Säädökset, joita ei tarvitse julkaista)

KOMISSIO

KOMISSION PÄÄTÖS,

tehty 30 päivänä heinäkuuta 1996,

Itävallan hallituksen pääomansiirtojen muodossa myöntämistä tuista Head Tyrolia Mares -yritykselle

(Ainoastaan saksankielinen teksti on todistusvoimainen)

(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

(97/81/EY)

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO, joka

ottaa huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen ja erityisesti sen 93 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan,

ottaa huomioon Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 62 artiklan 1 kohdan a alakohdan,

on kehottanut mainittujen artiklojen mukaisesti niitä, joita asia koskee, esittämään huomautuksensa ja ottaa huomioon nämä huomautukset,

sekä katsoo seuraavaa:

1. Tausta

Komissio sai 26 päivänä kesäkuuta 1995 ranskalaiselta talviurheiluvälineiden (sukset, monot, suksien siteet) valmistajalta kirjeen, jossa pyydettiin tutkimaan julkisen holdingyhtiön Austria Tabakwerken, jäljempänä "AT", itävaltalaiselle Head Tyrolia Mares -yhtiölle, jäljempänä "HTM", myöntämiä oletettuja valtion tukia.

Huhtikuusta 1995 alkaen on lehdistössä kerrottu AT:n pelastustoimenpiteistä HTM:n viimeisten kolmen vuoden aikana tekemien suurten tappioiden tasoittamiseksi. Huhtikuussa ja elokuussa 1995 kerrottiin kahdesta AT:n päätöksestä antaa HTM:lle uutta pääomaa; toinen päätöksistä oli tarkoitus toteuttaa useilla vuosina 1995 — 1997

tehtävillä pääomansiirroilla. Syyskuussa julkaistiin lehdistössä lisäksi tietoja, että AT ja kansainvälinen sijoittajaryhmä olivat sopineet HTM:n yksityistämisestä.

Itävallan viranomaiset lähettivät komissiolle 8 päivänä elokuuta 1995 kirjeen, jossa ne ilmoittivat AT:n aikomuksesta siirtää 1 500 miljoonaa Itävallan šillinkiä (111 miljoonaa ecua⁽¹⁾) HTM-yhtiöön sekä väittivät tämän pääomansiirron olevan puhdas liiketoimi ja torjuivat tiedotusvälineissä esitetyt kielteiset tiedot.

Komissio lähetti 1 päivänä syyskuuta 1995 Itävallan hallitukselle kirjeen, jossa se pyysi yksityiskohtaisia tietoja tarkoitetuista tuista, HTM:n kaupallisesta ja taloudellisesta tilanteesta, kaikista jo toteutetuista tai suunnitelluista rakenneuudistustoimenpiteistä sekä tulevaisuuden suunnitelmista ja ennusteista. Itävallan hallitus vastasi tähän kirjelmällä 21 päivästä syyskuuta 1995, ja ensimmäinen kokous Itävallan edustajien kanssa pidettiin 27 päivänä syyskuuta 1995.

Komissio sai 6 ja 16 päivänä lokakuuta 1995 kaksi muuta valitusta HTM:n itävaltalaisilta kilpailijoilta. Molemmat kilpailijat pyysivät komissiota tutkimaan valtiollisen yhtiön AT:n HTM:lle antamaa taloudellista tukea. Lisäksi HTM:n ostosta kiinnostunut markkinoilla toimiva osapuoli esitti komissiolle 4, 10 ja 18 päivänä lokakuuta sekä 8 päivänä marraskuuta 1995 päivättyssä neljässä tiedo-

(¹) Tässä päätöksessä sovelletaan seuraavaa vaihtokurssia: 1 ecu = 13,46 Itävallan šillinkiä = 1,25 Yhdysvaltain dollaria = 1,91 Saksan markkaa.

nannossa ja 23 päivänä lokakuuta 1995 pidetyssä kokouksessa näkemyksensä asioista ja väitti, että AT oli hylännyt sen tekemän tarjouksen ilman riittäviä perusteita. Komissio tapasi 29 päivänä marraskuuta 1995 toisen valituksen tekijöistä, joka ilmoitti, ettei sille ollut koskaan tarjottu tilaisuutta osallistua HTM:n ostoon ja että AT ei koskaan ollut ottanut huomioon sen ilmaisemaa mielenkiintoa.

Itävallan viranomaiset ja AT:n/HTM:n edustajat esittivät neuvonantajien tukemina 6, 11, 13, 20, 25 ja 31 päivänä lokakuuta 1995 päivätyissä eri tiedonannoissaan sekä komission virkamiesten kanssa 27 päivänä syyskuuta, 11 ja 18 päivänä lokakuuta sekä 7 ja 21 päivänä marraskuuta käytyjen kokousten kuluessa lisätietoja ja selityksiä.

Telekopiolla 30 päivältä marraskuuta 1995 Itävallan hallitus pyysi komissiota hyväksymään pelastustukina kaikki AT:n vuonna 1995 toteuttamat ja vuoden 1996 kesäkuuhun asti suunnitellut pääomansiirrot HTM:lle, sen jälkeen kun ne on muutettu AT:n myöntämiksi osakaslainoiksi 7,78 prosentin vuotuisella korolla.

Komissio päätti 20 päivänä joulukuuta 1995 aloittaa perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan mukaisen virallisen menettelyn ja hyväksyä pääomansiirrot saneeraus- ja tukina. Tämä päätös ilmoitettiin Saksan hallitukselle 2 päivänä helmikuuta 1996. Kokouksessa 14 päivänä helmikuuta 1996 ja myöhemmissä yhteydenotoissa sovittiin Itävallan viranomaisten kanssa niistä tekstin osista, joita pidettiin luottamuksellisina ja jotka sen vuoksi oli poistettava julkaistavasta toisinnosta.

Päätöksen saksankielisessä toisinnossa olleiden käännösvirheiden vuoksi komissio päätti 13 päivänä maaliskuuta 1996 muuttaa toisintoa. Tästä päätöksestä ilmoitettiin Itävallan hallitukselle 25 päivänä maaliskuuta 1996. Päätös julkaistiin *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä* 27 päivänä huhtikuuta 1996 (EYVL N:o C 124, s. 5).

Komissio sai kirjallisia huomautuksia Itävallan hallitukselta 25 päivänä huhtikuuta 1996 ja kolmelta muulta taholta kirjeillä 30 päivältä huhtikuuta, 21, 24 ja 28 päivältä toukokuuta 1996. Kolmansien huomautukset toimitettiin Itävallan viranomaisille kirjeitse 5 ja 14 päivänä kesäkuuta 1996. Itävallan viranomaisten, AT:n ja HTM:n kanssa järjestettiin tapaaminen 25 päivänä kesäkuuta 1996 ja yhden valituksen tekijän kanssa 27 päivänä kesäkuuta 1996. Itävallan hallituksen vastaus kolmansien huomautuksiin ja komission lisätietoja koskevaan pyyntöön (28 päivältä kesäkuuta 1996) saatiin kirjallisesti 8 päivänä heinäkuuta 1996.

2. Austria Tabakwerke ja Head Tyrolia Mares

AT:n omistaa kokonaan Itävallan valtio, jota yhtiössä edustaa valtiovarainministeriö. AT:n ydintoiminta (lukuun ottamatta toimintaa urheiluvälinealalla ja vähäistä kiinteistötoimintaa) käsittää itävaltalaisen valtion tupakkamonopolin hoidon. Yhteisön oikeuden mukaisesti nämä mark-

kinat vapautettiin 1 päivästä tammikuuta 1995, lukuun ottamatta tiettyjä toimintoja, kuten myynti, jonka suhteen AT:lle annettiin erityisoikeudet tiettyksi aikaa.

HTM on urheiluvälineitä erityisesti talviurheiluun, tennikseen ja sukellukseen valmistavan ja markkinoivan yrityksen holdingyhtiö. Vuonna 1994 tämä yhtiö saavutti noin 5 200 miljoonan Itävallan šillingin (386 miljoonan ecun) liikevaihdon lähes yksinomaan Yhdysvalloissa, Japanissa ja Länsi-Euroopassa. Kesäkuussa 1995 yhtiö työllisti noin 2 700 työntekijää.

AT hankki vuonna 1993 enemmistöosakkuuden HTM:stä, joka kuului sveitsiläisille, yhdysvaltalais-amerikkalaisille ja japanilaisille sijoittajille. Toiminnan monipuolistaminen oli seurausta taantuvasta kehityksestä tupakkamarkkinoilla ja odotettavissa olevasta valtion tupakkamonopolin kieltämisestä Itävallan liittyessä ETA:han, ja samanlaisia toimenpiteitä oli havaittavissa myös muissa tupakka-alan holdingyhtiöissä, kuten Philip Morrisissa ja Amer-yhtymässä.

Ostohetkellään HTM oli kahden äskettäisen velalla rahoitetun ostotoimenpiteen vuoksi voimakkaasti velkaantunut, minkä vuoksi ostohinta oli erittäin alhainen (20 miljoonaa Yhdysvaltain dollaria [16 miljoonaa ecua]). Samasta syystä HTM-yhtiöön siirrettiin heti 100 miljoonaa Yhdysvaltain dollaria (80 miljoonaa ecua) uutta pääomaa, mikä oli ehtona myyntisopimuksessa, ja lisäksi HTM sai 85,25 miljoonan Saksan markan (45 miljoonan ecun) suuruisen osakaslainan.

Huolimatta ilmoitetuista järjeistäm-, monipuolistamis- ja uusia investointeja koskevista ohjelmista HTM-yhtiö kärsi vuosina 1993 ja 1994 raskaita tappioita. Vuoden 1995 ennusteet näyttivät katetuoton olevan reilusti negatiivinen, nimittäin miinus 13 prosenttia yhtiön liikevaihdosta. Negatiiviset liiketoiminnan tulokset johtuvat ennen kaikkea voimakkaasti taantuvista kansainvälisistä suksimarkkinoista (joilla kysyntä on laskenut viimeisenä viitenä vuotena 45 prosenttia) ja erittäin negatiivisista tuloksista tietyillä aloilla, kuten urheiluvälineillä ja golfvarusteissa. Korkeat rahoituskulut sekä erilaiset rakenneuudistuskustannukset ja ylimääräiset kulut heikensivät taloudellista suorituskykyä entisestään.

Tammikuussa 1995 AT pyysi Handelsbank SBC Warburgia laatimaan suunnitelman HTM:n elvyttämiseksi. Maaliskuussa 1995 SBC Warburgille uskottiin HTM:n yksityistämisen suunnitelman laatiminen. Toukokuussa SBC Warburg aloitti mahdollisten ostajien valintamenettelyn, jota laajennettiin kesäkuussa ja jonka yhteydessä lähetettiin kirje noin 40 ehdokkaalle.

Voidakseen välttää HTM:n julistamisen maksukyvyttömäksi AT:n oli pakko siirtää yritykseen huhtikuussa 1995 vielä 400 miljoonaa Itävallan šillingiä (30 miljoonaa ecua) ja muuttaa vuonna 1993 myönnetty laina uudeksi omaksi pääomaksi.

Heinäkuussa 1995 laadittiin rakenneuudistussuunnitelma, jonka avulla HTM:n piti vuoteen 1997 mennessä pystyä palauttamaan kannattavuutensa ja toimimaan voittoa tuot-

tavasti. Tässä suunnitelmassa ehdotettiin keskeisen liiketoiminnan keskittämistä suksiin, siteisiin ja monoihin sekä tennis- ja sukellusvarusteisiin ja luopumista golfvarusteista, urheiluvaatteista sekä urheilukengistä (lukuunottamatta tenniskengiä). Tämän suunnitelman rahoittamiseksi ja uuden maksukyvyttömyysmenettelyn torjumiseksi valtiovarainministeriö AT:n ainoan osakkaan edustajana päätti elokuussa 1995 myöntää HTM:lle uuden pääomansiirron 1 500 miljoonaa Itävallan šillingiin asti (111 miljoonaa ecuun). Tämä pääomansiirto oli tarkoitettu toteuttaa vuosina 1995, 1996 ja 1997 maksettavina useina erinä. HTM sai elokuussa ja syyskuussa 373 miljoonaa šillingiä (28 miljoonaa ecu). AT hyväksyi rakenneuudistus-suunnitelman ja jatkoi samalla ostajan etsimistä yhtymälle. AT:n päätöksen yhteydessä ja sillä edellytyksellä, että AT toteuttaa rakenneuudistus-suunnitelman, tehtiin lisäksi sopimus tärkeimpien HTM:ää rahoittavien pankkien kanssa, jotka suostuivat luopumaan osasta saataviaan (430 miljoonasta Itävallan šillingistä [32 miljoonasta ecusta]), muuttamaan lainojen aikataulua ja luopumaan osasta korkoja (200 miljoonaa Itävallan šillingiä [15 miljoonaa ecu]).

Samaan aikaan AT:n ylin johto erosi ja tilalle nimitettiin kaksi väliaikaista toimitusjohtajaa (jotka olivat aiemmin hallintoneuvoston jäseniä). Syyskuussa 1995 luovuttiin itse toteutettavasta rakenneuudistuksesta ja siirryttiin välitömmän myynnin kannalle. Tämä johtui HTM:n tilanteen ratkaisevasta huononemisesta, jonka jälkeen AT:n uusi johto ilmoitti olevansa kykenemätön johtamaan HTM:ää. Lisäksi pitkä rakenneuudistusprosessi pakottaisi Itävallan hallituksen lykkäämään suunniteltua AT:n yksityistämistä tai pienentäisi yksityistämisestä saatavaa tuloa laskemalla markkinoilla tarjottua hintaa.

Syyskuussa 1995 AT:n hallitus päätti SBC Warburgin neuvosta hyväksyä Johan Eliaschin, jäljempänä "Eliasch", johtaman kansainvälisen sijoittajaryhmän alustavan tarjouksen ja neuvotella koko HTM:n välittömästä yksityistämisestä.

Eliaschin kanssa tehdyssä kauppasopimuksessa sovitaan 10 miljoonan Itävallan šillingin (0,7 miljoonan ecun) myyntihinnasta ja AT:n HTM:lle myöntämästä 1 190 miljoonan Itävallan šillingin (88 miljoonan ecun) pääoma-avustuksesta, joka maksettaisiin seuraavan aikataulun mukaisesti: 400 miljoonaa šillingiä 30 päivänä syyskuuta 1995 (todellisuudessa maksettiin elo- ja syyskuussa 373 miljoonaa šillingiä), 250 miljoonaa šillingiä 31 päivänä joulukuuta 1995, 250 miljoonaa šillingiä 30 päivänä kesäkuuta 1996, 145 miljoonaa šillingiä 31 päivänä joulukuuta 1997 ja 145 miljoonaa šillingiä 31 päivänä maaliskuuta 1998. Eliasch sitoutui siirtämään HTM:lle lisäksi vielä 300 miljoonaa šillingiä (22 miljoonaa ecu) vuonna 1998, sen jälkeen kun kaikki AT:n maksuerät on maksettu. (Tätä sitoumusta muutettiin myöhemmin jonkin verran: Eliasch sitoutui maksamaan summasta 25 miljoonaa šillingiä (1,9 miljoonaa ecu) heti kun komissio olisi hyväksynyt AT:n toimenpiteet.) Lisäksi AT saa 15 prosenttia myyntivoitosta, jonka Eliasch saa myydessään HTM:n kokonaan tai osittain kolmannelle osakkeiden myynnin tai julkisen myyntitarjouksen kautta. Lopuksi Eliaschin on pidettävä itäval-

talaiset yritykset toiminnassa vähintään kolme vuotta ja säilytettävä 50 prosenttia Schwechatin tuotantolaitoksen nykyisestä työvoimasta ja 80 prosenttia Hörbranzin ja Kennelbachin tuotantolaitosten nykyisestä työvoimasta.

Pankkien kanssa tehty sopimus saatavista luopumisesta ja lainojen aikataulun muuttamisesta raukesi asian saamien käännteiden vuoksi. Sen vuoksi aloitettiin uudet neuvottelut.

AT:n HTM:n hyväksi toteuttamat toimenpiteet voidaan esittää seuraavasti:

— Pääomansiirto huhtikuussa 1995:	400 miljoonaa šillingiä (30 miljoonaa ecu)
— Pääoma-avustus Eliaschille myynnin yhteydessä:	1 190 miljoonaa šillingiä (88 miljoonaa ecu)
Yhteensä:	1 590 miljoonaa šillingiä (118 miljoonaa ecu)

Lisäksi uudessa omistuksessa HTM saa pitää aikaisempiin tappioihin liittyvät verohyvytykset, jotka siirretään edelleen. Nämä tappiot arvioitiin 31 päivänä joulukuuta 1994 noin 370 miljoonaksi Yhdysvaltain dollariksi (296 miljoonaa ecu) koko yhtymän osalta.

Marraskuun viimeisellä viikolla komissiolle ilmoitettiin, että lainanantajapankit ovat uudestaan ilmoittaneet olevansa valmiita jatkamaan uudessa omistuksessa olevan HTM:n rakenneuudistuksen rahoittamista, vaikkakin hieman supistetussa muodossa, luopumalla saatavistaan (391 miljoonaa Itävallan šillingiä [29 miljoonaa ecu]) ja koroistaan (200 miljoonaa Itävallan šillingiä [15 miljoonaa ecu]) sekä muuttamalla lainojen aikatauluja. Uudessa sopimuksessa Eliaschilta vaaditaan kauppasopimuksessa määrätyn 10 miljoonan šillingin (0,7 miljoonan ecun) lisäksi 25 miljoonan šillingin (1,9 miljoonan ecun) suuruinen pääomansiirto.

Helmikuun alkupuolella komissiolle ilmoitettiin, että osakkuudenmyyntisopimus oli toteutettu siirtämällä AT:n omistamat HTM:n osakkeet Eliaschille.

3. HTM:n kilpailuasema sekä teollinen ja taloudellinen tilanne

Vuoden 1995 puolivälissä HTM-yhtymä muodostui seuraavista viidestä yrityksestä: Head, Tyrolia, Mares, Brixia ja Head Sportswear. Head valmistaa ja myy tennis-, squash- ja rackets-mailoja, tenniskengiä, laskettelusuksia ja -varusteita sekä golfvarusteita. Tyrolia valmistaa ja myy suksia, siteitä ja monoja lasketteluun sekä siteitä ja monoja murtomaahiihtoon. Mares valmistaa ja markkinoi uinti- ja urheilusukellusvarusteita. Brixia valmistaa ja myy monoja ja vaelluskengiä (San Marco- ja Munari-tavaramerkeillä). Head Sportswear suunnittelee, valmistaa ja myy urheiluvaatteita tavaramerkeillä Head ja Tyrolia. HTM myy lisäksi tennispalloja ja muita tennisvarusteita tavaramerkillä Penn ja toimii Puma-kenkien ja Uvex-silmälasiä jakelijana Italiassa.

Yrityksellä on toimipaikkoja Yhdysvalloissa ja Euroopassa (Saksassa, Itävallassa, Italiassa, Tšekissä ja Virossa). Itävallassa sijaitsevat tuotantolaitokset ovat Kennelbachissa (536 työntekijää), Hörbranzissa (279 työntekijää), Schwechatissa (395 työntekijää) ja Neusiedlessä (80 työntekijää).

Vuonna 1994 HTM:n liikevaihto oli 5 200 miljoonaa šillingiä (386 miljoonaa ecua) ja jakautui eri tuotteille seuraavasti:

— tennis	16,2 %
— sukset	13,6 %
— suksisiteet	21,9 %
— monet	9,3 %
— sukellusvarusteet	9,6 %
— urheiluvaatteet	15,9 %

— urheilu- ja vaelluskengät	9,3 %
— golfvarusteet	1,9 %
— muut	2,3 %

Maantieteellisestä jakaumasta voidaan todeta, että vuonna 1994 HTM:n liikevaihdosta tuli 27,4 prosenttia Yhdysvalloista ja Kanadasta, 22,1 prosenttia Japanista ja noin 45 prosenttia Länsi-Euroopasta (Saksasta 13,2 prosenttia, Italiasta ja Espanjasta 10,6 prosenttia, Itävallasta 7,8 prosenttia, Ranskasta 4,4 prosenttia).

HTM:llä oli vuonna 1994 päätoiminta-aloillaan seuraavat markkinaosuudet ja se oli sijoittautunut kilpailussa seuraavasti (Euroopan markkinoilla HTM:n sijoitus vastasi suunnilleen taulukossa ilmoitettua, lukuun ottamatta tennisvarusteita, joilla Head oli markkinajohtaja 18,8 prosentin markkinaosuudellaan):

	maailmanlaajuinen markkinaosuus (%)	Sija	Pääkilpailijat
Laskettelusukset (Head/Tyrolia)	11	3	Rossignol, Atomic, Salomon
Suksien siteet (Tyrolia)	32	2	Salomon, Marker
Monot (San Marco/Munari)	11	4	Nordica, Salomon, Rossignol
Tennisvarusteet	18	3	Wilson, Prince
Sukellusvarusteet (Mares)	11	1	US Divers, Scubapro

Seuraavassa taulukossa esitetään HTM- yhtiön taloudellinen ja rahoituksellinen tilanne sekä yhtiön tuloksen negatiivinen kehitys.

(milj. Yhdysvaltain dollaria)

HTM-yhtymä	1991	1992	1993	1994	1995 (arvio (**))
Liikevaihto	346	372	376	447	420
Liikevoitto	[..]	[..]	[..]	[..]	[..](**)
Nettotulos	(10)	(25)	(19)	(48)	(149)
Vastaavaa yhteensä	453	453	511	561	562
Pankkilainat	355	369	302	378	308
Oma pääoma (mukaan lukien AT:n osakslaina)	1	0	133	87	148
AT:n toteuttamat pääomansiirrot			150		151

(*) Lukuihin sisältyvät: varaukset rakenneuudistuskustannusten kattamiseksi, oletettu pankkien luopuminen saatavistaan, joka on suuruudeltaan 60 miljoonaa Yhdysvaltain dollaria ja joka ilmenee pääoman nousuna; pääomansiirtojen arvoon sisältyy vuosina 1996 — 1998 toteutettavien maksujen nykyarvo.

(**) Tässä julkaisussa päätöksessä on eräitä tietoja poistettu liikesalaisuuksina.

Vuonna 1995 odotettavissa olevaan suureen nettotappioon sisältyy joukko kertaluonteisia meneillä olevasta rakennuudistuksesta johtuvia kuluja ja kustannuksia. Tappiot voidaan jakaa seuraavasti (ilmaistuin miljoonina Yhdysvaltain dollareina):

— Poistot golf, urheiluvaatteet, muut:	[..]
— Toiminnallinen rakennuudistus:	[..]
— Toimitukset Japaniin/Yhdysvaltoihin:	[..]
— Korkokulut:	[..]
— ”Korjattu” liiketappio:	[..]
Kokonaistappio 1995	149

AT:n tekemien pääomansiirtojen avulla HTM pystyi korvaamaan suurimman osan kärsimistään tappioista, saamaan omavaraisuuden taas positiiviseksi ja laskemaan velkataakan siedettävälle tasolle.

4. Markkinatilanne ja suuntaukset markkinoilla

Tilanne kaikilla HTM:n perinteisillä markkinoilla on kirstynyt 1980-luvun lopusta alkaen, mikä johtuu maailmanlaajuisesta kysynnän selvästä heikkenemisestä. Poikkeuksen muodostaa tosin urheilusukellus, joka on kasvanut huomattavasti.

Laskettelusukset

Laskettelusuksien markkinat ovat kyllästetyt ja kärsivät huomattavasta ylikapasiteetista. Suurimmat markkinat ovat Japanissa ja Yhdysvalloissa. Maailmanlaajuinen myynti väheni viitenä viimeisenä vuotena 45 prosentilla, ja sen odotetaan vakiintuvan noin 5 miljoonaan suksipariin. Tämä kehitys johtuu ensi sijassa laskettelijoiden ikääntymisestä, ympäristön-suojelun huomioimisesta, lumilaudan tuomasta kilpailusta ja muista talvimatkailun muodoista. Hinnat ovat pysähtyneet alhaiselle tasolle eikä niiden odoteta nousevan. Muutamat houkuttelevat markkinaraot ja uudet markkinat voivat tarjota jonkinlaisia kasvu-mahdollisuuksia, yleissuuntaus on kuitenkin keskittyminen harvoihin suuriin valmistajiin.

Suksisiteet

Suksien siteiden kohdalla on tilanne sama kuin laskettelusuksien kohdalla. Koska ei ole uutta teknologiaa, kuten elektroniikka, eikä sellaista ole odotettavissa lähiaikoina, muuttuvat suksisiteet yhä enemmän kulutustavaraksi, joita tarjotaan yhdessä suksien kanssa ”pakettina” ja joiden kohdalla eri merkkien välillä on ainoastaan vähän eroja.

Monot

Nämä markkinat kehittyvät samansuuntaisesti suksien ja suksisiteiden markkinoiden kanssa.

Tennis

Markkinat ovat taantuneet vuodesta 1991 lähtien, ja maailmanlaajuinen myynti on laskenut noin 34 prosentilla 8 miljoonaan mailaan. Tämä johtuu siitä, että nuori sukupolvi suuntautuu muodikkaampiin urheilulajeihin ja vanhempi sukupolvi muihin urheilulajeihin kuten golfiin. On odotettavissa, että markkinat kutistuvat edelleen, vaikka tietyillä alueilla onkin vielä kasvumahdollisuuksia.

Keskimääräiset hinnat laskevat edelleen, ja ainoastaan menestyksekkään tuotedifferoinnin avulla valmistajat pystyvät säilyttämään hintansa tai korottamaan niitä. Yleissuuntaus on kohti yleismaailmallisia tuotteita ja valmistajia.

Urheilusukellus

Näille markkinoille on ollut ominaista jatkuva kasvu erityisesti 1990-luvun alusta alkaen. Kasvun odotetaan jatkuvan seuraavina vuosina 3 — 4 prosentin vauhdilla.

5. HTM:n rakennuudistus

Komissiolle esitettiin laaja liiketoimintasuunnitelma HTM:n uudelleenjärjestelystä mukaan lukien rakennuudistuksen ja rahoituksen kannalta tarpeelliset toimenpiteet. Tämän suunnitelman laati Eliasch yhdessä HTM:n yritysjohton kanssa SBC Warburgin, M & C Saatchin ja Gutmann & CIE:n avustuksella.

Strateginen tavoiteasettelu on paluu HTM:n perustoimintoihin (tennikseen, suksiin, suksisiteisiin, monoisiin ja sukellusvarusteisiin), ja keskittyminen lähitulevaisuudessa Head-tavaramerkkiin, markkinointitoimintaan, innovatiivisiin ja korkean teknologian tuotteisiin sekä Yhdysvaltojen ja Amerikan markkinoihin. Rakennuudistuksen jälkeisiin pitkän aikavälin tavoitteisiin kuuluu liiketoiminnan laajentaminen uusiin tuotteisiin (lisenssien hankinnan kautta) ja uusille maantieteellisille markkinoille. Rakennuudistussuunnitelmassa tähdätään operatiivisen toiminnan voittokynnyksen ylittämiseen vuonna 1996, kannattavuuteen vuonna 1997, ja lopputavoite on meno pörssiin vuonna 1998 tai 1999.

Rakennuudistussuunnitelman painopisteet ovat seuraavat:

- tuotantokapasiteetin sopeuttaminen kysynnän pienentymiseen talviurheilun (sukset, monot ja suksien siteet) ja tennismailojen alalla. Tähän sisältyy työvoimavaltaisten valmistusvaiheiden teettäminen alihankintana Itä-Euroopan maissa tai niiden siirtäminen sinne tuotantokustannusten laskemiseksi;
- kannattamattomien tuotesarjojen lopettaminen asteittain ja varastojen pienentäminen;
- myynnin ja hallinnon kiinteiden kulujen järjeistäminen ja alentaminen, mukaan lukien yhtiöiden sulauttaminen;
- logistiikkajärjestelmän kehittäminen ja käyttöönotto varastojen hallinnan, varastomäärien ja lähetysten keskitetyn valvonnan mahdollistamiseksi sekä sisäisten hallintajärjestelmien ja toimintatapojen nykyaikaistaminen.

Päätuoteryhmien kohdalle on suunniteltu seuraavat toimenpiteet:

Suksituotanto (Kennelbach)

Yrityksen tuotantokapasiteetti vuonna 1994 oli [..](!) suksiparia vuodessa. Sesonkina 1996/97 on tarkoitus lopettaa muutama tuotesarja, jotta kapasiteettia voidaan

(!) Tässä julkaistussa päätöksessä on eräitä tietoja postettu liikesalaisuuksina.

laskea [...] suksiparilla (39 prosentilla) vuodessa, mikä tapahtuu pääasiassa luopumalla kerrostekniikkaan (sandwich) ja polyuretaanipintakerrostekniikkaan (PU-cap-sandwich) perustuvista menetelmistä. Jo hyväksytyä hanketta PU-pinta-tuotannon aloittamiseksi, jolla tuotetaisiin noin [...] kappaletta, ei toteuteta. Tämän mukaisesti HTM luopuu osasta laitteitaan. Samanaikaisesti työvoimaa kyseisellä toimipaikalla vähennetään [...] (suoraan tuotannossa työskenteleviä [...]). Toimintasuunnitelman mukaan vuonna 1996 myydään noin [...] suksiparia (osaksi muilta valmistajilta tehtyjen täydennysosojen kautta); vuonna 1995 luku oli vielä 596 000. Liikevoitto ennen kiinteiden kustannusten vähentämistä arvioidaan noin [...] liikevaihdosta. HTM keskittää strategiansa pääasiassa Head-tavaramerkkiin, joka perustuu huipputekniikkaan ja jonka asema huippusuorituskykyisten tuotteiden alalla on vahva.

Suksisiteiden valmistus (Schwechat)

Tehtaan tämänhetkinen [...] siteen tuotantokapasiteetti lasketaan [...] siteeseen (-59 prosenttia). Neusiedlen kokoonpanolaitos suljetaan. Tässä yhteydessä työpaikat vähenevät [...] (tuotannossa [...]). Vuonna 1996 myydään suunnitelman mukaan [...] yksikköä (verrattuna 1 371 000 siteeseen vuonna 1995), ja vuonna 1997 myynnin odotetaan nousevan [...] yksikköön (perustuu osittain täydennysosoihin). Katetuotoksi ennen kiinteiden kustannusten vähentämistä arvioidaan noin [...]. Tuotevalikoimaa vähennetään huomattavasti. Työvoimaa luottaa vahvaan asemaansa teknologiassa ja keskittyy huippusuorituskykyisten tuotteiden alalle seuratakseen Headin tavaramerkki-imagoa ja hyötyäkseen suuremmista katteista.

Monojen valmistus

Tärkeimpiä toimia ovat valmistuksen siirtäminen Tallinnassa (Virossa) sijaitsevaan tehtaaseen, tuottavuutta nostavat toimenpiteet ja työntekijöiden vähentäminen. Italian tuotantolaitoksen kapasiteettia vähennetään [...] parista vuosina 1994 ja 1995 [...] pariin vuonna 1997. Tallinnan laitoksen kapasiteetti on noin [...] paria, joten kokonaiskapasiteetti vähenee 9 prosentilla. Vuonna 1996 myynnin odotetaan olevan [...] paria monoja (626 000 paria vuonna 1995). Katetuotoksi ennen kiinteiden kustannusten vähentämistä arvioidaan [...].

Tennismailojen valmistus (Hörbranz)

Odotettavissa on tuotannon uudelleenjärjestely, joka tapahtuu osittain siirtymällä perinteisestä tuotantometelmästä termodiffuusioon ja osittain laajentamalla ja käyttämällä enemmän České Budjovicessa (Tšekissä) sijaitsevaa tehdasta. Termodiffuusion ansiosta on mahdollista säästää kustannuksia ja vähentää ympäristön kuormitusta. České Budjovicen tuotanto-kapasiteetti nousee nykyisestä [...] tennismailasta [...] mailaan (+109 prosentilla), mutta Hörbranzissa tuotantoa lasketaan [...] mailasta [...] mailaan (-56 prosenttia). Kokonais-kapasiteetti vähenee [...] mailalla (-38 prosentilla). Uusi tuotantorakenne

mahdollistaa huomattavat kustannussäästöt. Suoraan tuotantoon liittyvistä työpaikoista poistuu [...]. Headin huipputekniikkaa kehitetään edelleen uudella kaksoisputkitekniikalla, joka mahdollistaa paremman suorituskyvyn, alhaisemmat tuotantokustannukset ja korkeamman myyntihinnan. Suunnitteilla on myös vahva markkinointipolitiikka, jonka kohteena on erityisesti päämarkkina-alue Yhdysvallat. Toimintasuunnitelman mukaan vuoden 1996 myynti on [...] mailaa (josta suuri osa perustuu täydennysosoihin) verrattuna 1 030 000 mailaan vuonna 1995. Katetuotoksi ennen kiinteiden kustannusten vähentämistä arvioidaan [...].

Sukellusvarusteiden valmistus

Tällä kannattavalla alalla ei ole suunnitteilla merkittäviä rakenneuudistuksia. Vuonna 1996 myynnin odotetaan olevan [...] (vuonna 1995 myynti oli 48 miljoonaa Yhdysvaltain dollaria). Vuonna 1998 myynnin odotetaan nousevan [...]. Katetuotoksi ennen kiinteiden kustannusten vähentämistä arvioidaan noin [...].

Muut tuotteet

Tappiolla toimiva golftuotteiden myynti lopetettiin vuonna 1995, samoin Head-urheiluvaatteiden myynti Yhdysvalloissa. Euroopassa HTM:n urheiluvaatekauppa jatkuu. Täällä liikevaihdon odotetaan nousevan [...] vuonna 1996 [...] vuonna 1998 ja katetuoton ennen kiinteiden kustannusten vähentämistä arvioidaan olevan noin [...].

Myynnin ja ballinon tehostaminen

Ensisijainen tavoite on myyntiorganisaation ja hallinnon järjeistämisen. Suunnitteilla on ennen kaikkea yritysten yhteensulautumisia, tytäryhtiöiden lakkauttamisia sekä menetelmien ja elektronisten järjestelmien parantamista. Myyntikustannuksia, välillisiä kustannuksia ja hallintokustannuksia leikataan pienentämällä kapasiteettia, lopettamalla kannattamattomia tuotesarjoja ja pienentämällä tavaravaroja. Työvoimaa vähennetään noin 164 työntekijällä Euroopan eri valtioissa.

Rakenneuudistuksen kustannukset

Vuosina 1995 — 1997 toteutettavan rakenneuudistuksen kustannusten arvioidaan olevan 159 miljoonaa Yhdysvaltain dollaria (127 miljoonaa eua). Suurimman osan kustannuksista aiheuttaa golfiin liittyvän liiketoiminnan lopettaminen, urheiluvaatteista luopuminen sekä tuotantokapasiteettien pienentäminen ja rakenneuudistuksen toteuttaminen Kennelbachin, Schwechatin ja Hörbranzin tehtailla, mukaan lukien irtisanotuille työntekijöille maksettavat erorahat.

Rahoitusennuste

Seuraavassa taulukossa esitetään HTM-yhtymän yleinen rahoitusennuste vuoteen 1998 asti rakenneuudistussuunnitelman perusteella:

(milj. Yhdysvaltain dollaria)

HTM-yhtymä	1995	1996	1997	1998
Liikevaihto	420	361	393	415
Liikevoitto	[..]	[..]	[..]	[..]
Nettotulos	(149)	(23)	1	20
Liiketoiminnan kassavirta	[..]	[..]	[..]	[..]
Vapaasti käytettävissä oleva kassavirta	[..]	[..]	[..]	[..]
Vastaavaa yhteensä	562	471	442	414
Pankkilainat	308	262	227	176
Oma pääoma (mukaan lukien AT:n osakaslaina)	148	128	131	151
AT:n pääomansiirrot	151			

Rakenneuudistukseen liittyvässä yrityksen uutta pääomittamista koskevassa suunnitelmassa otetaan AT:n maksamien tukien sekä pankkien saatavistaan ja koroistaan luopumisen lisäksi huomioon kaksi Eliaschilta vuoteen 1998 mennessä saatavaa 2,5 ja 27,5 miljoonan Yhdysvaltain dollarin (2 ja 22 miljoonan ecun) pääomansiirtoa sekä kansainvälinen julkinen myyntitarjous, jonka odotetaan tuottavan 60 miljoonaa dollaria (48 miljoonaa ecua). HTM:n arvioitua omavaraisuusastetta vuonna 1998 pidetään liian alhaisena (7 prosenttia), jotta yritys voisi menestyä kansainvälisessä kilpailussa. Tämän vuoksi Eliaschilta saatava viimeksi mainittu lisäpääoma ja pörs-siinenmeno ovat HTM:n pääomarakenteen kannalta ensisijaisen tärkeitä, koska ne keventävät yrityksen velkataakkaa entisestään.

6. Itävallan viranomaisten ja kolmansien huomautukset

Tutkimustensa aikana ja julkaistuaan päätöksen menettelyn aloittamisesta komissio sai huomautuksia Itävallan viranomaisilta, AT:ltä, HTM:ltä, useilta kilpailijoilta ja muilta, joiden etua asia koskee.

6.1. Itävallan viranomaiset, Austria Tabak ja HTM

6.1.1. Pääomansiirtojen tuenomaisuus

AT:n riippumattomuus ja markkinataloudellinen käyttäytyminen

AT, joka on itävaltalainen valtion tupakkamonopoli, kuuluu sataprosenttisesti Itävallan tasavallalle, jota yrityk-

sessä edustaa valtiovarainministeriö. Itävallan viranomaiset väittävät, että valtio ei ole perustanut eikä tarkoittanut AT:tä välineeksi, jonka kautta myönnetään julkisista varoista maksettuja tukia. AT on täysin itsenäinen ja on toiminut aina hallituksesta riippumattomasti. HTM:ää koskevat ratkaisut on tehty markkinataloudelliselta pohjalta tähdäten voiton maksimointiin tai tappioiden minimoointiin. AT:n julkinen omistajuus ei yksinään ole riittävä, jotta AT:ltä saatuja varoja voitaisiin pitää valtion varoina perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdan mukaisessa merkityksessä. Sama pätee valtion oikeuteen ainoana yhtiömiehenä nimittää hallintoneuvoston jäsenet. Oikeudelliselta muodoltaan AT on osakeyhtiö, mikä takaa mahdollisimman suuren riippumattomuuden omistajista. Pääomansiirrot olivat yrityksen hallituksen päättämiä ja (Itävallan yhtiöoikeuden mukaisesti) hallintoneuvoston hyväksymiä; nämä ovat tällaisista ratkaisuisista vastaavat elimet. Lain mukaan yhtiökokouksen hyväksyntä ei ole tarpeellinen. Kaikki AT:n myöntämät varat ovat sen liiketoiminnasta peräisin olevia omia varoja eivätkä valtion varoja.

Viranomaiset väittivät lisäksi, että AT on aina tuottanut voittoa ja maksanut viimeisten kymmenen vuoden aikana osakkailleen osinkoja vähintään 14 prosenttia osakepääomasta. Vuosina 1991 — 1995 osinkoja jaettiin yhteensä 3 040 miljoonaa Itävallan šillinkiä (226 miljoonaa ecua). Vuonna 1994 AT teki ensimmäisen kerran huomattavan tappion pääasiassa HTM:n negatiivisen tuloksen vuoksi. Esitettiin todisteita siitä, että valtiovarain-ministeri ilmaisi HTM:n oston aikaan huolestuneisuutensa tapahtuman vuoksi.

AT:n mielestä markkinataloudellisesti käyttäytyvän sijoittajan periaatteeseen kuuluu, että julkiselle talousyritykselle jää tietty pelivara liiketoiminnallisia päätöksiä varten. On tehtävä ero yksityisen sijoittajan lyhyen aikavälin ratkaisujen ja holding-yhtiön pitkän aikavälin suunnitelmien välillä. Tässä tapauksessa ratkaiseva tekijä on tytäryhtiön kannattavuuden palauttaminen. Tukemisesta aiheutuvat kustannukset rajoitettaisiin selvitystilasta aiheutuvien kustannusten määrään. Lisäksi on otettava huomioon myös yhtymän yrityskuvaa koskevat seikat. Molemmat ensimmäiset maksut oli tarkoitettu selviytymiseen sen ajan yli, joka tarvittiin mahdollisten ratkaisujen pohtimiseksi ja HTM:n tulevaisuutta koskevan lopullisen ratkaisun löytämiseksi.

Todisteeksi siitä, että AT oli valvonut HTM:n kehitystä tarvittavalla huolellisuudella, komissiolle esitettiin luettelo rakenneuudistustoimista, joista oli päätetty sen jälkeen, kun yritys ostettiin vuonna 1993. Lisäksi todettiin, että vaikka kyseessä olisi huolimattomuus, yksityiset johtovirheet eivät ole valtion tukea. HTM:n heikot tulokset johtuvat suurista rahoitusrasitteista, ja vaikka toiminnan tulokset olivat viime vuosina huonontuneet, vuoteen 1994 ne olivat olleet positiivisia.

Vastaavat tapaukset

Itävallan viranomaiset esittivät komissiolle tietoja yksityisten yritysten vastaavanlaisista liiketoimista todisteena AT:n "liiketoiminnallisesta" toiminnasta HTM:n kohdalla, erityisesti mitä tulee valmiuteen hyväksyä huomattavasti negatiivinen myyntihinta. Nämä esimerkit koskevat Trygg-Hansaa (johtava ruotsalainen vakuutusyhtymä), joka vetäytyi tappiota tuottavasta osakkuudesta yhdysvaltalaisessa Home Holding -nimisessä vakuutusyhtiössä; Hansonia (anglo-amerikkalainen monialakonserni), joka päätti hajaannuttaa 34 pientä yhdysvaltalaista tytäryhtiötä; AEG:tä (Daimler-Benz-yhtymän elektroniikkahaara), joka myi joitakin toimintoja perusteellisen rakenneuudistuksen yhteydessä; Eemlandia (Alankomaissa rekisteröity kansainvälisten sijoittajien yhtymä), joka myi parranajokoneiden ja toalettituotteiden alalla toimivan Wilkinson Swordin täysin velattomalla taseella; Schörghuberia (saksalainen kiinteistöalalla ja panimoalalla toimiva yritys), joka myi rakennusyritys Heilit & Woernerin nimellisellä hinnalla ja siirsi vielä pääomaa yritykseen; Klöckner-Humboldt-Deutzia (jalostusteollisuudessa toimiva saksalainen yritys), jonka sen suurin omistaja Deutsche Bank saneerasi huomattavan pääomansiirron avulla; Dornier Luftfahrtia (saksalainen lentokonevalmistaja), jonka emoyhtiö Daimler-Benz Aerospace myi lähes ilmaiseksi ja siirsi vielä yritykseen 80 prosentin pääoman.

Myynti verrattuna muihin mahdollisiin ratkaisuihin

Itävaltalaiset viranomaiset painottivat, että myynti Eliaschille oli edullisin ratkaisu AT:lle ja Itävallan hallitukselle.

Ottamatta huomioon sitä, että AT:llä ei ollut riittävää johtokykyä toteuttaakseen HTM:n rakenneuudistuksen itse, tällainen rakenneuudistus edellytti 300 miljoonan šillingin lisärahoitusta (osa, joka Eliaschin on maksettava ostosopimuksen perusteella), jonka takaisinsaamisesta HTM:n pääoman arvon nousuna rakenneuudistuksen jälkeen ei ollut riittäviä takeita. AT ilmoittaa, että myynti tapahtui SBC Warburgin hoitaman laajan ja avoimen tarjouspyyntömenettelyn kautta, jossa otettiin yhteyttä yli 50 mahdolliseen pääomasijoittajaan. Eliaschin tarjouksen valinta perustui avoimiin perusteisiin ja taloudellisiin arvioihin.

AT:n mukaan se ei myynnin kautta luovu etukäteen mahdollisuudestaan saada tuottoa pääomansiirroistaan, koska Eliasch siirtää 15 prosenttia HTM:n tulevasta myynnistä saamastaan voitosta AT:lle. Pörssiinmeno on suunniteltu vuodelle 1998, mistä oletetaan koituvan AT:lle todennäköisesti 2,25 — 3 miljoonan Yhdysvaltain dollarin (1,8 — 2,4 miljoonan ecun) tuotto. AT ilmoittaa lisäksi, että sopimus tuotantolaitosten säilyttämisestä Itävallassa ei merkitse valtion tukea, vaan sillä on tarkoitus estää Eliaschia hajottamasta yhtymää.

HTM:n myynti on muihin mahdollisuuksiin verrattuna (konkurssi, selvitystila, toiminnan jatkaminen, selvitystila ilman maksukyvyttömyyttä) AT:n kannalta paras vaihtoehto. AT ei pidä mahdollisuutta lopettaa HTM konkurssilla, mikä on vähiten kustannuksia aiheuttava vaihtoehto, kannattavana erityisesti seuraavasta kolmesta syystä: ensiksikin se hidastaisi AT:n yksityistämistä, toiseksi huonontaisi AT-yhtymän rahoitusnäkömiä ja kolmanneksi siitä voisi seurata rahoituksellinen vastuu HTM:n sitoumuksista.

1. AT:n antamien tietojen mukaan HTM:n rakenneuudistuksen vaihtoehdot tai HTM:n lopettaminen hidastaisivat AT:n yksityistämistä, jonka arvellaan vievän 2 3/4 vuotta. AT vertasi yksityistämisen mahdollisia korkotuloja Itävallan valtion yhtä pitkän ajanjakson kuluessa saamiin osinkoihin ja sai tulokseksi [...] diskontatun tappion.
2. AT totesi, että tytäryhtiö HTM:n konkurssi vahingoittaisi AT:n yrityskuvaa. Tällaisessa tapauksessa pankit epäilisivät itse AT:n vakavaraisuutta, mikä nostaisi AT:n luotoistaan pankeille maksamia korkoja. AT viittaa uudelleen Schörghuberin tapaukseen, jossa komissio piti tulevaa luottokelpoisuutta ja yrityskuvaa järkevinä ja hyväksyttävänä taloudellisina perusteina. AT arvioi lisäkustannukset tulevina vuosina [...].
3. AT totesi olevan todennäköistä, että konkurssitapauksessa AT:lle esitettäisiin HTM:n sitoumuksia koskevia vaateita. Vaikka AT pitää tällaisia vaateita täysin perus-

teettomina, se viittasi tiettyihin vaaroihin, joita oikeusriidat voisivat aiheuttaa. Nämä vaikeasti arvioitavat sitoumukset, yksityistämisen viivästyisestä aiheutuvat kustannukset ja korkokulujen nousu olisivat suurempia kuin Eliaschille myynnistä aiheutuvat "kulut".

Pankkien käyttäytyminen

Itävallan viranomaiset totesivat lopuksi, että pankkien valmius luopua osasta saatavistaan muodosti merkittävän osan HTM:n saneeraukseen ja rakenneuudistukseen tarvittavista varoista ja oli kokonaisinvestoinnin kannalta huomattava yksityistaloudellinen panos. Tästä syystä AT:n valitsemaa rahoitustapaa oli pidettävä markkinataloudellisesti käyttäytyvän pääoma-sijoittajan periaatteen mukaisena. Komissiolle toimitettiin luettelo velkojapankeista ja tiedot HTM:n luottomääristä. Komission pyynnöstä toimitettiin tietoja pankkien omistajista. Näistä asiakirjoista kävi ilmi, että 70 prosenttia HTM:n pankkilainoista oli valtionjohtoisissa pankeissa. AT ilmoitti valtiollisten pankkien toimivan riippumattomasti, minkä vuoksi niiden toimia ei voida pitää valtion toimenpiteinä. Pankit eivät toimi yksin vaan väliaikaisena yhteenliittymänä, joka koostuu kymmenestä itävaltalaisesta pankista, jotka kaikki ovat suostuneet luopumaan saatavistaan.

Eliaschin taloudellinen riski

Lopuksi Itävallan viranomaiset esittivät väitteen, että Eliaschin rahoitusosuus HTM:ssä oli paljon alkuperäistä 10 miljoonan Itävallan šillingin (0,7 miljoonan ecun) kauppasummaa suurempi. Summa nousee lähiaikoina HTM:n saadessa vielä 25 miljoonaa Itävallan šillingiä (1,9 miljoonaa ecua). Lisäksi Eliasch on sitoutunut antamaan seuraavan kolmen vuoden aikana vielä 275 miljoonaa Itävallan šillingiä (20 miljoonaa ecua). Jos Eliasch ei noudata näitä sitoumuksia, se ei saa ottaa vastaan osinkoja eikä myydä yritystä osittain tai kokonaan. Tämän lisäksi Itävallan viranomaiset vahvistavat, että Eliasch on antanut AT:lle [...] peruuttamattoman takauksen. Kyseisestä liiketoimesta Eliaschille aiheutuva taloudellinen riski on tällä hetkellä yli [...], ja se nousee kaiken kaikkiaan yhteensä [...].

Lisenssimaksut

Itävallan viranomaiset viittasivat siihen, että AT:n HTM:lle Head-tavaramerkin käytöstä maksama oletetusti 50 miljoonan Itävallan šillingin summa ei vastaa todellisuutta. Käytöstä on maksettu kohtuullinen summa eli 101 000 šillingiä (7 500 ecua).

6.1.2. Perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan c alakohta

Itävallan viranomaiset ovat sitä mieltä, että silloinkin jos AT:n toimenpiteet katsotaan valtion tueksi, niitä voidaan

perustella perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan c alakohdalla. Rakenneuudistusprosessin avulla HTM saavuttaa kannattavuutensa uudelleen. Vuonna 1998 saavutetaan positiivinen nettotulos, vaikka velkataakka säilyykin edelleen suurena. Pörssiinmeno vuonna 1998 tai 1999 parantaa yrityksen rahoitusrakennetta. HTM vähentää kapasiteettiaan ja edistää sitä kautta alan rakenneuudistusta. Pääomansiirrot on rajoitettu vähimmäismäärään eivätkä ne johda käteisvarojen kohtuuttomaan kasvuun.

6.2. Muut, joiden etua asia koskee, ja valittajat

6.2.1. Ensimmäinen kilpailija ja valittaja

Eräs HTM:n kilpailija väitti, että siltä oli evätty osallistuminen HTM:ää koskevaan tarjouskilpailuun. Kilpailija ilmoitti, ettei ollut saanut tarjouspyyntöä eikä mahdollisuutta osallistua neuvotteluihin edes sen jälkeen, kun se oli ilmaissut kiinnostuksensa valtiovarainministeriölle heinäkuussa 1995 ja AT:lle elokuussa 1995. Kilpailija vakuutti komissiolle olevansa edelleen valmis maksamaan HTM:stä julkisuudessa mainittuja myyntiehtoja korkeamman hinnan.

AT:n tekemien toimenpiteiden tuenomaisuudesta kilpailija totesi, että AT on valtiollinen tupakkamonopoli ja saavuttaa sitä kautta suuria voittoja, joita voidaan pitää valtion varoina. Koska valtio ei käytä näitä voittoja, AT pystyi ostamaan HTM:n. Lisäksi tuotannon jatkamista Itävallassa koskeva lauseke viittaa selvästi hallituksen vaikuttaneen AT:n päätökseen.

Myynti ei ollut AT:n kannalta edullisin ratkaisu. Yksityinen holdingyhtiö vastaa tytäryhtiönsä tappioista ainoastaan, jos se katsoo saavansa niistä kohtuullisen tuoton keskipitkällä aikavälillä. Yrityksen myynnin yhteydessä asia ei kuitenkaan olisi näin. Mahdollisesti saatava 15 prosentin osuus HTM:n myyntivoitosta ei ole oikeassa suhteessa annettuihin varoihin. AT:llä ei myöskään ole syytä huolehtia yrityskuvastaan, koska monopoliasemansa vuoksi se ei ole riippuvainen maineestaan. Ydintoimintansa alalla yritys voi saavuttaa erittäin suuria voittoja riippumatta HTM:n suhteen tekemästään päätöksestä.

HTM:n velkojat, joista suurin osa on valtiollisia pankkeja, tukivat HTM:ää luopumalla huomattavasta osasta saataviaan. Tämä tapahtui ilman takeita jäljelle jäävistä saatavista tai huomattavien lisävarojen saamisesta Eliaschilta.

HTM:n tilanne oli vaikea useita vuosia, mutta kun kuitenkin yleisesti luotettiin AT:n korvaavan tappiot, HTM saattoi jatkaa liiketoimintaansa ja ylläpitää kapasiteettiaan. HTM:n harjoittama alhaisten hintojen politiikka vaikeutti kilpailijoiden kilpailumahdollisuuksia. Kilpailijoiden oli hoidettava toimintansa rakenneuudistus ja vähentäminen omalla kustannuksellaan. Jos HTM:n

rakenneuudistus rahoitetaan valtion tuella, kyseessä on yksiselitteisesti kilpailun vääristyminen. Lisäksi tuki johtaisi ennemminkin alan kehityksen vääristymiseen eikä sen edistämiseen. Takuu siitä, että tietty määrä työpaikoista säilyy Itävallassa, vääristää jäsenvaltioiden välistä kilpailua. Koska urheiluvälinekauppa on erittäin kansainvälistä, vaikutus yhteisön sisäiseen kauppaan on selvä.

6.2.2. Toinen kilpailija

Toinen kilpailija viittasi siihen, että AT:n ostaessa HTM:n vuonna 1993 tarkoituksena ei ollut toiminnan monipuolistaminen markkinataloudellisin perustein vaan vaikeuksiin joutuneen itävaltalaisen yrityksen tukeminen. Avustuksia ei voida perustella taloudellisesti, ja sen vuoksi ne ovat valtion tukea.

Talviurheiluvälineiden markkinoille on viime vuosina ollut tunnusomaista liikevaihtojen ja kysynnän lasku. Kaikki yritykset taistelivat selviytymisestään ja joutuivat vähentämään kapasiteettejaan. Yritykset vastasivat itse tällaisten rakenneuudistustoimien kustannuksista. Jos HTM:n tapauksessa rakenneuudistuksen kustannukset maksaa valtio, kyseessä on selvästi kilpailun vääristyminen.

6.2.3. Kolmas kilpailija ja valittaja

Kolmas kilpailija totesi, että talviurheiluvälineiden markkinoille on tunnusomaista ylikapasiteetti. Valtion tuen myöntäminen HTM:lle tekee markkinoista entistäkin epävakaa ja vääristää kilpailua. HTM:n kapasiteetin leikkaaminen on alan kannalta myönteistä, mutta valtion ei pidä vastata sen kustannuksista.

Kilpailija totesi valtion tuen ilmenneen useista seikoista: Pääomatuottoa ei tule syntyään. Päätös myydä HTM ei ole AT:lle edullisin vaihtoehto eikä myyntihinta oikeuta pääoma-siirtoihin. Lisäksi pankkien tuesta 70 prosenttia saadaan valtiolisilta pankeilta.

Valtion tuen yhdenmukaisuus perustamissopimuksen määräysten kanssa asetettiin kyseenalaiseksi: Vahvistetaan rakenneuudistussuunnitelman HTM aikoi keskittyä huipputekniikan tuotteisiin. Kyseisen kilpailijan mielestä tällaisen tekniikan olemassaolo voidaan kyseenalaistaa tai kieltää. Tuki ei myöskään ole suhteessa HTM:n kokoon.

6.2.4. Neljäs kilpailija ja valittaja

Neljäs kilpailija väitti, että AT:n viime vuosina HTM:n hyväksi toteuttamat toimet vääristävät kilpailua ja myynnin yhteydessä myönnettyt tuet vahvistavat tätä vaikutusta entisestään.

6.2.5. Viides kilpailija ja valittaja

Eräs kolmas ilmoitti olleensa kiinnostunut ostamaan HTM:n AT:n kannalta paremmin ehdoin, mutta AT ei ollut ottanut tarjousta riittävästi huomioon.

7. AT:n toimenpiteiden arviointi — tuen olemassaolo

7.1. Valtion varat

Kuten on jo mainittu, Itävallan viranomaiset väittävät AT:n toimineen aina hallituksesta riippumattomasti. Lisäksi AT on niiden mukaan tuottanut aina voittoa ja viimeisten kymmenen vuoden aikana se on jakanut osinkoja valtiolliselle osakkaalleen lukuun ottamatta vuotta 1994, jolloin AT teki huomattavan tappion pääasiassa HTM:n negatiivisen tuloksen vuoksi. HTM:n tappiot nousivat huomattavasti vuonna 1995, joten on odotettavissa, että AT:n tulos on taas jatkossa negatiivinen.

Komissio on edelleen sitä mieltä, että AT on valtion kokonaan omistama yritys. Hallintoneuvoston jäsenet nimittää julkinen osakas eli valtiovarainministeriö. Hallintoneuvosto puolestaan nimittää yhtiön hallituksen jäsenet. Tiedyt hallituksen päätökset, kuten yritysosakkuuksien hankkiminen tai myyminen, edellyttävät hallintoneuvoston suostumusta. Hallitus puolestaan voi antaa tiettyjä asioita yhtiökokouksen päätettäväksi.

Koska AT:n pääomaa on pidettävä julkisena omaisuutena, sitä voitaisiin pitää perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuina valtion varoina, siinä määrin kuin sen käytöstä ja myöntämisestä ei päätetä yksinomaan markkinataloudellisin perustein⁽¹⁾. AT:n menestyksekkästä toiminnasta voitiin jakaa julkiselle taholle säännöllisesti osinkoja, jotka olivat peräisin tupakkamonopolista. Jaetut osingot olivat osa realisoitua nettovoittoa, kun taas jäljelle jäävä osa siirrettiin vararahastoon. Jakamattomat voitot on käytettävä kuten koko AT:n oma pääoma tiukkojen markkinataloudellisten periaatteiden mukaan. Muuten voi olla kyse valtion tuesta.

AT:n kaltaisen voittoa tuottavan valtionyrityksen sijoitus HTM:ään pääomansiirron muodossa ilman tuotto-odotuksia johtaa AT:n voittojen (osingot plus jakamaton voitto) pienenemiseen ja sitä kautta valtion osakkuuksista koituvan pienempään tuottoon. Tällainen voiton pieneneminen tarkoittaa HTM:n tukemista valtion varoin.

On myös huomattava, että AT:n päätoiminta on tupakkamonopolin hallinto Itävallassa. Sen vuoksi AT:n positiiviset tulokset eivät ole yllätys. Vaikka nämä markkinat vapautettiin 1 päivästä tammikuuta 1995 alkaen (tosin ei täydellisesti), ei ole epäilystäkään siitä, että HTM:n investoinnit ja tappiot rahoitetaan tupakkamonopolin tuloilla. Komission mielestä varojen siirtoon valtion suojelemalta alalta tappiota tuottavalle alalle voi sisältyä valtion tukea, erityisesti kun näitä investointeja, kuten HTM:n tapauksessa, ei voida perustella tuottavuuteen pitkällä aikavälillä tähtäävällä strategialla tai odotettavissa olevalla koko AT-yhtymälle koituvalla nettovoitolla.

⁽¹⁾ Ks. asia C 303/88 — Italia v. komissio — Kok. 1991, s. I-1433; ks. myös asia C 305/89 — Italia v. komissio — Kok. 1991, s. 1603.

7.2. Markkinataloudellisesti toimivan pääomasijoittajan periaate

Komissio soveltaa markkinataloussijoittajan periaatetta arvioidakseen, onko valtion yritykselle antamassa taloudellisessa avustuksessa kyse valtion tuesta vai riskipääomasta, jonka yksityinen sijoittaja olisi antanut samalla tavalla yrityksen käyttöön⁽¹⁾.

Tietyt HTM:ää koskevat ratkaisut näyttävät liittyvän sellaisiin näkökohtiin, joita ei voida sanoa tavallisiksi markkinataloudellisesti toimivalle sijoittajalle. Viimeinen päätös antaa myynnin yhteydessä "myötäjäiset" HTM:n lopettamisen tai rakenneuudistuksen sijasta näyttää pääasiassa perustuvan haluun yksityistää AT nopeasti. Tämä osoittaa yksiselitteisesti Itävallan hallituksen tavoitteiden suuren vaikutuksen AT:n päätöksiin. Yhtä vähän voidaan velvoitetta jatkaa HTM:n itävaltalaisen yritysten toimintaa seuraavien kolmen vuoden aikana pitää yksityisen sijoittajan päätöksenä. Näyttää ennemminkin olevan kyse ehdosta yrityksen toiminnan varmistamiseksi Itävallassa.

7.2.1. Tuotot

Tarkoituksena oli yksinomaan siirtämällä 400 miljoonaa Itävallan šillingiä (30 miljoonaa ecua) estää HTM:n maksukyvyttömyys. Ei voitu esittää rakenneuudistussuunnitelmaa eikä muita toimenpiteitä HTM:n huonon tilanteen parantamiseksi. Ilmeisesti tällaisia toimenpiteitä vasta suunniteltiin. Oli kyse äkillisestä huomattavan laajasta pelastustoimenpiteestä, jonka AT toteutti HTM:n taseen huononnutta kestävämmäksi. Asiassa ENI/Lanerossi⁽²⁾ yhteisön tuomioistuin tosin myönsi, että emoyhtiö voi rajoitetuksi ajaksi ottaa vastatakseen tytäryhtiönsä tappiot, perustuen sellaisiin näkökohtiin kuten välillisen aineellisen voiton mahdollisuus, yhtymän toiminnan suuntaaminen uudelle alalle esimerkiksi lopettamalla tytäryhtiö mahdollisimman vähin kustannuksin ja yhtymän imagon suojaaminen, jos voiton tuottaminen ainakin pitkällä aikavälillä on mahdollista.

Yksityinen sijoittaja olisi kuitenkin varmasti huomannut paljon aikaisemmin HTM:n todellisen tilanteen. Itävallan viranomaiset ovat esittäneet luettelon päätöksistä, jotka on tehty vuodesta 1993 alkaen HTM:n tilanteen parantamiseksi. Luettelossa on mainittu muun muassa johdon vaihtaminen, uusi markkinointiperiaate, ohjelma kapasiteetin ja kustannusten alentamiseksi. Kaikki päätökset olivat selvästi vain summittaisia; ne toistuivat, ja ilmeisesti niitä ei toteutettu kunnolla. Tilanteen jatkuttua huonona yksityinen emoyhtiö olisi todennäköisesti puuttunut asiaan jo

⁽¹⁾ Komission tiedonanto EY:n perustamissopimuksen 92 ja 93 artiklan ja julkisista yrityksistä tuotantoalalla annetun komission direktiivin 80/723/ETY 5 artiklan soveltamisesta, EYVL N:o C 307, 13.11.1993, s. 3.

⁽²⁾ Asia C-303/88, Italia v. komissio, Kok. 1991, s. I-1433.

aikaisemmin ja välttänyt myöhäisestä toiminnasta syntyneet tappiot.

Myös elokuussa ja syyskuussa yritykseen siirretyt 400 miljoonaa Itävallan šillingiä suuntautuivat pelkästään maksukyvyttömyyden välttämiseen. Myös ne kuuluvat "myötäjäisiin", jotka AT:n on maksettava osana Eliaschille myynnin ehtoja, toisin sanoen ne ovat pääomatukea ilman tuottomahdollisuutta.

Ensimmäisen pelastustoimenpiteen ja AT:n HTM:n myymisestä tekemän päätöksen välinen aika oli AT:n mielestä suhteellisen lyhyt (alle kuusi kuukautta), ja se oli kohtuullinen ja välttämätön HTM:n rakenneuudistussuunnitelman laatimiseksi ja myyntipäätöksen tekemiseksi. AT olisi kuitenkin voinut ja sen olisi pitänyt puuttua asiaan aikaisemmin välttääkseen tappioiden huomattavan kasaantumisen ja kalliiksi tulevan päätöksen, joka lopulta tehtiin.

Pääomansiirtoja ja tappiontasausta yrityksen yksityistämisen yhteydessä pidetään yleensä valtion tukena, jos julkisen vallan saama myyntihinta ei korvaa niitä. Jälkimmäisessä tapauksessa toimenpiteen lopullinen tase olisi positiivinen. HTM:n tapauksessa myyntihinta on merkityksetön verrattuna pääomansiirtoihin ja avustuksiin, jotka AT on maksanut tai tulee maksamaan, jolloin lopullinen myyntiarvo on selvästi negatiivinen. Sen lisäksi ei ole todennäköistä, että osakkuuden ostoa koskevassa sopimuksessa määritelty AT:n oikeus saada 15 prosenttia voitosta, jonka Eliasch saa myydessään HTM:n tulevaisuudessa, toteutuu merkittävässä määrin. Ensinnäkin on epäselvää, onko tämä toteutettavissa ollenkaan sekä milloin ja millä tasolla se tapahtuu. Toiseksi AT:n osuus (1,8 — 2,4 miljoonaa ecua) ei siinäkään tapauksessa tuota 1 190 miljoonan tai 1 590 miljoonan šillingin (88 tai 118 miljoonan ecun) pääomansiirtoihin verrattuna kohtuullista tuottoa, jos HTM myydään markkinoilla suunnitellun mukaisesti vuonna 1998 tai 1999 15 — 20 miljoonan Yhdysvaltain dollarin (12 — 16 miljoonan ecun) hintaan. Tosiasia on, että arvioitaessa omaa pääomaa vuoden 1998 budjetissa on lähdeittävä suunnilleen nykyiseltä tasolta.

7.2.2. Väitetyt vastaavat tapaukset

Komissio lähtee siitä, että 400 miljoonan Itävallan šillingin (30 miljoonan ecun) suuruinen pääomansiirto huhtikuussa 1995, joka komission mielestä tapahtui liian myöhään, oli väliaikainen toimenpide HTM:ää koskevan ratkaisun löytämiseksi. Päätös myydä HTM 1 190 miljoonan Itävallan šillingin (88 miljoonan ecun) suuruisten "myötäjäisten" kera on toimenpide lopullisen ratkaisun löytämiseksi HTM:n taloudellisille vaikeuksille. Itävallan viranomaiset väittävät, että myös yksityiset holdingyhtiöt joutuvat toisinaan tekemään vastaavia tuskallisia päätöksiä ja myymään tytäryhtiöitä tappiollisella hinnalla. Joitakin näistä tapauksista esitettiin komissiolle. Vaikka joitakin näistä esimerkeistä voidaan pitää todisteena sille, että julkisten yritysten myyntiä "negatiivi-

sella hinnalla” ei voida ilman muuta pitää valtion tukena, eivät ne HTM:n tapauksessa riitä poistamaan oletusta, että kyseessä voi olla tuki. Vähäisten esitettyjen tietojen perusteella voidaan päätellä, että näiden tapausten olosuhteet ovat huomattavasti erilaiset kuin tässä tapauksessa.

Trygg-Hansan tapauksessa oli holdingyhtiö myynyt tappiota tuottavan vakuutuslalla toimivan tytäryhtiönsä kilpailijalle, ottaen samalla huomioon, että liiketoiminnallinen yhteistyö tämän kilpailijan kanssa voi mahdollisesti siten kehittyä laajemmaksi. Hanson päätti hajottaa 34 pientä tytäryhtiötä yhtiöksi, jonka pääoma jaettiin Hansonin osakkaille, jolloin yhteys näihin yrityksiin säilyi.

AEG, joka on vakavissa taloudellisissa vaikeuksissa olevan yhtymän holdingyhtiö, myi joitakin liiketoiminnan aloja laajan ja yhtenäisen teollisen rakenneuudistuksen yhteydessä, joka ulottui koko yhtymärakenteeseen. AEG:n tytäryhtiöiden mahdollisesta myynnistä negatiivisella hinnalla ei ole tarkkoja tietoja.

Eemlandin päätös myydä Wilkinson velattomalla taseella Eemlandin osakkaiden jakaessa velat keskenään on parhaiten verrattavissa AT:n toimintaan. Tämä myynti johtui ilmeisesti myös muista tekijöistä, kuten kartelliviranomaisten Gillettelte (toimii samalla alalla kuin Wilkinson) esittämän määräyksen noudattamisesta, joka koski luopumista yrityksen kilpailuvastaisesta osallisuudesta Eemlandissa.

Daimler-Benz Aerospace siirsi tappiota tuottavaan tytäryhtiöön Dornier Luftfahrtiin 300 miljoonaa Saksan markkaa (157 miljoonaa eua) ja myi lopuksi 80 prosenttia osakkuudestaan Fairchild Aircraftissa vaatimatta maksua. Erotuksena AT:hen Daimler-Benz Aerospace on edelleen Dornier Luftfahrtin osakas ja sen vuoksi kiinnostunut yrityksen henkiinjäämisestä. Lisäksi Daimler-Benz toimii tytäryhtiönsä Aerospacen kanssa edelleen kyseisellä alalla. On myös syytä huomauttaa, että asiaan vaikuttivat mahdollisesti muut näkökohdat, joita Itävallan viranomaiset eivät maininneet, esimerkiksi velvoitteet entisiä omistajia kohtaan.

Klöckner-Humboldt-Deutz pelastettiin erittäin vakavasta tilanteesta, joka ilmeni yrityksen johdon väärinkäytösten paljastumisen yhteydessä. Deutsche Bank suurimpana osakkaana myönsi noin puolet pelastustoimiin tarvittavista varoista (osittain saatavista luopumisen kautta). Toisin kuin AT, Deutsche Bank on edelleen KHD:n osakas, joten tuotot ovat mahdollisia, vaikka myönteinen kehitys tulevaisuudessa ei tällä hetkellä olekaan varmaa.

HTM:n tapauksessa on kuitenkin joitakin yhtäläisyyksiä Neue Maxhütte Stahlwerken tapaukseen, josta komissio teki äskettäin päätöksen⁽¹⁾. Baijerin osavaltion hallituk-

sella oli aikomus yhtä aikaa nimelliseen hintaan tapahtuvan myynnin kanssa siirtää vielä viimeisen kerran pääomaa yritykseen sillä perusteella, että markkinataloudellisesti toimiva pääomasijoittaja toimisi samalla tavalla ja hyväksyisi tällaisen ”negatiivisen myyntihinnan” yhtymän maineeseen, yhteiskunnalliseen vastuuseensa ja markkina-asemaansa liittyvistä näkökohdista. Tässä asiassa komissio päätti, että tämän toimenpiteen nettotappio oli valtion tukea, koska Baijerin osavaltio ei pitkälläkään aikavälillä voinut odottaa taloudellista etua eikä se pyrkinyt pitämään odotettavia taloudellisia haittoja mahdollisimman pieninä.

Itävallan viranomaiset ottivat Neue Maxhütte Stahlwerkeä koskevasta päätöksestä esille toisen yksityiseen yritykseen liittyvän tapauksen, nimittäin Schröghuber Gruppe / Heilit & Woerner Bau AG:n tapauksen, ja väittivät sen muistuttavan HTM:n tapausta. Schröghuber (kiinteistö- ja panimoalan yritys) päätti luopua osakkuudestaan Heilit & Woernerissä ja vetäytyä kokonaan rakennuslalla. Heilit & Woerner myytiin nimelliseen hintaan toiselle rakennusalan yritykselle, ja Schröghuber toteutti viimeisen 50 miljoonan Saksan markan (26 miljoonan eua) pääomansiirron. Komission mielestä olosuhteet, joissa tämä toimenpide tapahtui, eroavat merkittävästi HTM:n tapauksesta. Tämä koskee erityisesti lopetetun liiketoiminnan ja jäljelle jäävän yhtymän perusliiketoiminnan välistä suhdetta. Vastaavanlaista suhdetta ei ole AT:n/HTM:n tapauksessa, koska AT luopuu liiketoiminnasta, joka ei ole missään yhteydessä sen muuhun toimintaan. Sen vuoksi epäilyjä AT:n toiminnan yksityistä luonnetta kohtaan ei voida poistaa tällä vertailulla.

AT ei komission mielestä käyttäydy kuin markkinataloudellisesti suuntautunut sijoittaja, mikä koskee erityisesti lopullista ratkaisua HTM:n myynnin ja lopettamisen välillä. Komissio muistuttaa, että asiassa Hytasa/Imepiel/Interhorce⁽²⁾ ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, että pitkäaikaiseen tuottavuuteen pyrkivä yksityinen osakas ei olisi valmis useiden tappiollisten vuosien jälkeen antamaan yritykselle pääomaa, joka tulisi kalliimmaksi kuin omaisuuden likvidointi ja josta yrityksen myynnin vuoksi ei olisi pitkälläkään aikavälillä mahdollista saada tuloja.

7.2.3. *Konkurssi verrattuna pääomansiirtoon*

Toisin kuin Itävallan viranomaiset komissio on sitä mieltä, että HTM:n myyminen ei ollut AT:n kannalta kustannuksiltaan edullisin vaihtoehto.

(1) EYVL N:o L 253, 21.10.1995, s. 22.

(2) Yhdistetyt asiat C-278/92, C-279/92 ja C-289/92, Espanja v. komissio, Kok. 1994, s. I-4103.

Vastuut

Toisaalta AT väittää, että HTM:n konkurssi aiheuttaisi suuret tappiot, koska velkojapankit ja muut velkojat nostaisivat kanteen oikeudessa AT:tä vastaan. Tämän väittämän tueksi esitettiin useita asiakirjoja. Toisaalta AT väittää, että tällaiset vaatimukset ovat täysin perusteettomia. Ottaen huomioon kaikki lähteet, joista AT:lle mahdollisesti tulisi velkoja, sekä AT:n tässä kysymyksessä konsultointien lakimiesten ja markkinatutkijoiden mielipiteet komission mielestä nämä kustannukset eivät voi nousta määrään, joka yhdessä AT:n mainitseman kahden muun kustannuslähteen kanssa vastaisi sovittujen pääomansiirtojen suuruutta.

Tämän lisäksi on huomattava, että suurin osa AT:n mainitsemista mahdollisista riskeistä ei aiheudu HTM:n konkurssista, vaan johtuu siitä, että AT ei ilmoittanut velkojille aikomuksestaan myydä tytäryhtiö. Näitä kustannuksia ei sen vuoksi voida ottaa huomioon verrattaessa konkurssin yhteydessä syntyviä kustannuksia myyntisopimuksesta aiheutuviin kustannuksiin.

Rahoituskustannukset

AT:n mukaan siinä tapauksessa, että HTM puretaan, on otettava huomioon muita kustannuksia, kuten esimerkiksi kielteiset vaikutukset yhtymän yrityskuvaan ja luottokelpisuuden menettäminen, joista aiheutuisi yhtymän rahoituskulujen huomattava nousu. Perustelu "imagoon" liittyvistä kustannuksista ei ole tässä tapauksessa vakuuttava, koska AT:n aikomus on luopua kokonaan toiminnastaan urheilualalla ja lopettaa kaikki teolliset, kaupalliset ja taloudelliset yhteytensä tähän alaan. Sen vuoksi ei ole odotettavissa, että tämä päätös vaikuttaisi yhtymän muihin toiminta-aloihin, mikä voisi oikeuttaa tällaiset pelot. Luottokelpisuuden menettämistä voitaisiin odottaa, jos AT-yhtymä jatkaisi toimintaansa tai säilyttäisi joitakin osuuksia tällä alalla tai niillä aloilla, joilla HTM toimii. Velkojat tietävät, että emoyhtiön rahallinen vastuu "ydin-toiminnastaan" on eri kuin vastuu muista investoinneista. On erittäin epätodennäköistä, että HTM:n myyminen negatiiviseen hintaan vaikuttaisi AT:n yrityskuvaan vähemmän kuin toiminnan lopettaminen. Päinvastoin voidaan väittää, että ilman HTM:lle suunnattuja pääomansiirtoja AT:n luottokelpoisuus olisi parempi, koska kyseiset varat kuuluisivat silloin AT:lle ja vahvistaisivat sen rahoitus pohjaa.

Tästä huolimatta voidaan epäillä arviota [...]. Ensinnäkin oletus korkotason noususta 1,5 prosenttiyksiköllä tuntuu sängen korkealta. Toiseksi laskelmassa ei erotella AT:n luottokelpoisuutta sen tupakka-alan tytäryhtiöiden ja muiden osuuksien luottokelpoisuudesta. Kolmanneksi AT olettaa, että pankit soveltaisivat nousseita korkoja kolmen vuoden ajan ja alentaisivat sen jälkeen korkoja asteittain; ei ole ymmärrettävissä, miksi velkojat ylipäänsä käyttäyty-

sivät tällä tavoin. Neljänneksi AT mainitsee sen ja Itävallan tupakkakauppiaiden välisen maksuliikenteen ehtojen huononemisen. Ei ole perusteita olettaa, että pankit huonontaisivat näitä ehtoja tytäryhtiön konkurssin vuoksi.

Tällaisella alalla (tupakka-ala), jossa voidaan saavuttaa hyvät ja säännölliset tulot, kielteinen "HTM-vaikutus" on epätodennäköinen. Yhteenvedona voidaan todeta komission käsityksen olevan, että tässä tapauksessa rahoitusehdot eivät huononisi. Päinvastoin on syytä todeta vielä kerran, että ilman HTM:lle annettuja pääomansiirtoja AT:n vararahastot olisivat suuremmat ja luottokelpoisuus sen vuoksi jopa parempi.

AT:n yksityistäminen

Lisäperustetta, että AT:n yksityistäminen viivästyisi ja siten aiheuttaisi valtiolle [...] tappiot, ei voida hyväksyä. Vapaaehtoisessa tai oikeusteitse tapahtuvassa ratkaisussa (selvitystilä, toiminnan jatkaminen, selvitystilä ilman maksukyvyttömyyttä), omaehtoisessa rakenneuudistuksessa ja yksityistämässä syntyy tappioita, joista AT joutuu vastaamaan. Sen vuoksi AT:n arvo vuoden 1996 lopussa vähenisi joka tapauksessa, paitsi konkurssitapauksessa, HTM:n negatiivisen tuloksen verran, joten kustannuksiltaan alhaisin vaihtoehto osoittautuisi myös AT:n yksityistämisen kannalta parhaaksi ratkaisuksi. Ainoastaan konkurssitapauksessa AT:n ei tarvitsisi vastata tappioista, ja sen arvo yrityksenä olisi korkeampi.

Tytäryhtiön konkurssilla ei välttämättä ole kielteistä vaikutusta emoyhtiön tai yhtymän markkina-arvoon. Tämä kävi esille esimerkiksi Daimler-Benzin ja Fokkerin tapauksessa. Daimler Benz tuki tappiollista tytäryhtiötään Fokkeria useita vuosia huomattavilla summilla, kunnes lopulta tehtiin päätös tuen lopettamisesta. Tämän päätöksen teko hetkellä yrityksen markkina-arvo tippui ainoastaan prosentit, ja kolmen seuraavan kuukauden aikana se nousi kuusi prosenttia. Tämä esimerkki osoittaa, että kannattamattomasta osakkuudesta luopuminen ei automaattisesti johda emoyhtiön tai yhtymän arvon laskuun. Paremminkin on niin, että markkinoilla toimivat sijoittajat pitävät tätä merkinä yrityksen järkevästä taloudellisesta käyttäytymisestä.

AT:n pääoman arvoksi on arvioitu [...]. Itävallan viranomaiset väittävät, että viivästynyt yksityistäminen aiheuttaisi 7 prosentin korkomenetykset yksityistämistuloista. Näitä korkotuloja verrataan saman ajanjakson kuluessa mahdollisesti saataviin osinkoihin. Komissio ei voi ymmärtää tätä perustelua, koska siinä ei oteta huomioon AT:n pääoman arvon nousua. Itävallan viranomaiset väittävät, että osakkuus AT:ssä on taloudellisesti kannattava sijoitus, joka on aina tuottanut suuren tuoton, joka on näkynyt myös muuten kuin suurina osinkoina. Laskelma pitää sen vuoksi paikkansa ainoastaan, jos AT:n voitot jäävät alhaisemmalle tasolle kuin aiemmin. Jos ei ole

perusteltua olettaa, kuten Itävallan viranomaiset ovat esittäneet, että AT:n kannattavuus ilman HTM:ää vähenee merkittävästi aikaisempaan verrattuna, on se joka tapauksessa suurempi kuin 7 prosenttia. Sen vuoksi AT:n yksityistämisen viivästyminen ei aiheuttaisi valtiolle tuntuvia tappioita vaan pikemminkin voittoa. Käytännössä tällaiset kannattavuuden ja markkina-arvon väliset erot tasattaisiin optio-, termiini- ja riskimarkkinoilla.

Periaatteessa jää avoimeksi, olisivatko tällaiset harkinnat tavanomaisia yksityiselle markkinataloudellisesti toimivalle sijoittajalle. Jos markkinataloudellisesti toimivan pääoma-sijoittajan periaatetta sovelletaan AT:n käyttäytymiseen, samassa yhteydessä ei voida ottaa huomioon holdingyhtiön yksityistämistä, koska yksityinen holding-yhtiö ei toimisi samassa tilanteessa vastaavasti. Holding-yhtiön myynnillä ei ole merkitystä AT:lle itselleen. Tämän vuoksi tämä päätelmä osoittaa, että omistajan (valtion) tavoitteet otettiin huomioon päättäessä varojen myöntämisestä HTM:lle. Tämä on vastoin Itävallan hallituksen väitettä, että AT toimii itsenäisesti, ja tukee komission arviota, että ottaen huomioon perustamis-sopimuksen 92 artiklan 1 kohdan AT:tä koskevat päätökset voidaan liittää hallitukseen.

Jos markkinataloudellisesti toimivan sijoittajan periaatetta toisaalta sovelletaan suoraan Itävallan hallitukseen AT:n osanomistajana ja sitä kautta lopulta myös HTM:n omistajana, komissio on edelleen sitä mieltä, että hallituksen olisi pitänyt puuttua tilanteeseen paljon aikaisemmin estääkseen investointinsa arvon alenemisen merkittävästi.

Päätelmänä voidaan todeta, että kolmesta eri lähteestä aiheutuvia kustannuksia voidaan epäillä suuresti tai ne voidaan hylätä kokonaan. Summa jää joka tapauksessa huomattavasti AT:n HTM:lle myöntämiä varoja alhaisemmaksi. Myyntiä Eliaschille ei sen vuoksi voida pitää kustannuksiltaan edullisimpana ratkaisuna.

7.2.4. Pankkien käyttäytyminen

Pankkien osallistumisesta HTM:n pelastamiseen komissio huomauttaa, että Itävallassa toimivien pankkien ilmoittamasta 630 miljoonan Itävallan šillingin (47 miljoonan ecun) suuruisista saatavista luopumisesta 70 prosenttia saadaan valtionjohtoisilta pankeilta kuten Creditanstalt-Bankvereinilta (48,6 prosenttia osakepääomasta ja 70 prosenttia äänivaltaisesta pääomasta kuuluu valtiolle) ja Bank Austriaalta (valtion osuus 20 prosenttia, ja Wienin kaupunki takaa epäsuorasti 46 prosenttia pääomasta). Myös kilpailijoiden huomautuksissa esitettiin epäilyjä valtiollisten pankkien käyttäytymistä kohtaan.

Ottamatta huomioon edellä mainittua on muistettava, että konkurssitapauksessa pankit olisivat menettäneet prosentuaalisesti suuremman osuuden myöntämistään luotoista.

Tutkimusten kuluessa kävi myös ilmi, että valtiollisten pankkien käyttäytyminen vastasi yksityisten pankkien käyttäytymistä. Itävaltalaisten rahoituslaitosten luopumista saatavistaan tukee toisaalta ulkomaisten pankkien vastaavanlainen toiminta ja toisaalta Itävallan valtiolliset pankit toimivat väliaikaisena yhteenliittymänä, joka muodostuu kymmenestä (valtiollisesta ja yksityisestä) itävaltalaisesta pankista, jotka ovat osallisina HTM:ssä. Koska jokaisella pankilla on veto-oikeus, päätös luopua saatavista ja koroista tehtiin yksimielisesti eli yhdessä mukana olevien yksityisten pankkien kanssa. Koska mikään ei todista, että valtiollisten pankkien käyttäytyminen perustuisi muihin kuin taloudellisiin arvioihin, komissio ei katso, että valtiollisten pankkien toimintaan sisältyy valtion tukea.

7.2.5. Myyntimenettely

SBC Warburg sai maaliskuussa 1995 tehtäväksi neuvota AT:tä sen yksityistämisessä ja ehdottaa mahdollisia ratkaisuja AT:n osakkuudesta HTM:ssä. Rakenneuudistussuunnitelman laatimisen lisäksi SBC Warburg solmi myös ensimmäiset yhteydet useisiin sijoittajiin, jotka olisivat mahdollisesti kiinnostuneita investoimaan HTM:ään. Menettelyä laajennettiin kesäkuussa, jolloin otettiin yhteyttä yli 40 sijoittajaan. Näistä kolme osoitti kiinnostusta, ja kaksi teki ostotarjouksen yrityksestä. Tehtyjen tarjousten perusteella AT:n hallintoneuvosto päätti hyväksyä Eliaschin tarjouksen AT:n kannalta edullisempänä.

Eräs kilpailija ilmoitti komission esitutinnan aikana olleensa kiinnostunut HTM:n ostamisesta, mutta AT ei ollut käsitellyt tarjousta oikeudenmukaisesti. Kyseinen markkinaosapuoli selvitti komissiolle suunnitelmansa. Tutustuttuaan esitettyihin asiakirjoihin komissio on sitä mieltä, että AT:n valintamenettelyn asiallisuutta ei voida kyseenalaistaa tämän tarjouksen perusteella.

Kuten edellä jo mainittiin, eräs kilpailija ilmoitti, että sille ei ollut annettu mahdollisuutta osallistua yrityksen hankintaan. Kilpailija väitti, ettei se ollut saanut tietoa mahdollisesta ostosta ja että siltä oli evätty osallistuminen neuvotteluihin. Itävallan viranomaiset voivat kuitenkin todistaa, että todellisuudessa kyseiselle kilpailijalle ilmoitettiin AT:n aikomuksesta myydä HTM jo toukokuussa 1995 ja toisen kerran kesäkuussa 1995, mutta yritys ei ilmoittanut kiinnostuksestaan. Kilpailija korosti olevansa täysin kiinni muissa hankkeissa eikä voinut löytää vapaata kapasiteettia HTM:n hankinnan hoitamiseen.

Vaikka AT:n aikomuksesta myydä HTM ei ilmoitettukaan julkisesti, komission mielestä myynti tapahtui pitkälle suunnitellun menettelyn mukaisesti, joka vastaa vaikutukseltaan tavanomaista avointa tarjouskilpailua ja jonka kuluessa AT valitsi parhaan tarjouksen. Tämän vuoksi yksityistämisen menettelyyn ei näytä sisältyvän valtion tuen piirteitä.

7.2.6 Työllisyyden takaaminen

Eliaschin kanssa tehdyssä osakkuuden myyntisopimuksessa määrätään, että Eliasch jatkaa Itävallassa sijaitsevien laitosten toimintaa ja takaa tietyn määrän työpaikkoja. Itävallan viranomaiset ilmoittivat, että AT:n oli vaadittava tällaista ehtoa välttyäkseen riskiltä, että myynnin jälkeen HTM:n velkojat haastaisivat sen oikeuteen. Lisäksi viranomaiset totesivat, että myydessään HTM:n AT:lle myös HTM:n entinen omistaja oli vaatinut tällaista ehtoa. On kuitenkin erittäin epävarmaa, voidaanko Eliaschin kanssa tehdyn ostosopimuksen lausekkeita ja erityisesti työpaikkojen turvaamista koskevia lausekkeita verrata näihin perusteisiin. Nyt on kyseessä erilainen tapaus, koska edellinen ostaja, valtionyritys AT, käytti tätä velvoitetta mahdollisesti työpaikkojen säilyttämiseen tähtäävän valtiollisen politiikan harjoittamiseen. Tämä viittaa jopa siihen, että ostoon vuonna 1993 saattoi liittyä valtion tukea.

AT ilmoitti myös, että tuotantopaikat ja työvoima ovat HTM:n toiminnan jatkuvuuden ja saneerauksen kannalta tarpeellisia eikä Eliaschin lupaus sen vuoksi ole todellinen velvoite. Tämä perustelu on kuitenkin ristiriidassa sopimuksen kanssa, koska jos asia olisi näin, kyseisiä lausekkeita ei olisi tarvinnut sisällyttää ostosopimukseen.

Markkinataloudellisesti suuntautuneen sijoittajan myyntipäätöksissä ei ole kyse tietyn työllisyystason turvaamisesta, ellei tälle ole selviä taloudellisia perusteita. Ilman kyseistä ehtoa mahdolliselle ostajalle jäisi enemmän liiketoiminnallista pelivaraa. HTM:n arvo nousisi, joten voitaisiin saavuttaa korkeampi myyntihinta tai AT:n myöntämien avustusten tarve olisi pienempi. Tällä tavalla tarkasteltuna ehdossa on selvästi kyse poliittisiin päätöksiin perustuvasta työpaikkojen turvaamisesta Itävallan eräillä paikkakunnilla. Täten lauseke tukee komission käsitystä, että Itävallan hallitus vaikutti AT:n päätöksentekomenettelyyn.

AT mainitsi Dornier Luftfahrtin tapauksen esimerkkinä yksityisestä yrityksestä, joka myös asetti tytäryhtiönsä myymisen ehdoksi työpaikkojen säilyttämisen. Tämä tapaus on kuitenkin siinä mielessä erilainen, että myyjä, Daimler-Benz Aerospace, on edelleen Dornier Luftfahrtin osakas ja sen vuoksi kiinnostunut toiminnan jatkamisesta. Lisäksi tapaukseen näyttää liittyvän velvoitteita Dornier Luftfahrtin entisiä omistajia kohtaan, minkä vuoksi Daimler-Benz Aerospace oli pakotettu hyväksymään tämä ehto, mitä Itävallan viranomaiset tosin eivät mainitse.

7.3. Loppupäätelmä

Kuvatut ehdot, joilla HTM sai ja saa edelleen pääomaa, antavat olettaa, että avustukset ovat valtion tukea perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdan mukaisessa merkityksessä. Tavanomaisissa markkinataloudellisissa oloissa

toimiva sijoittaja ei olisi myöntänyt varoja tällaisin ehdoin. Tuet myönnettiin julkisista varoista eli AT:n varallisuudesta, ja ne hyödyttävät tiettyä yritystä. Tuilla estetään HTM:n konkurssi, jatketaan sen liiketoimintaa ja väristetään kilpailua kyseisten urheiluvälineiden alalla. Koska HTM harjoittaa liiketoimintaansa pääosin Itävallan ulkopuolella mutta Euroopan unionin sisällä (45 prosenttia liikevaihdosta vuonna 1994 saavutettiin Länsi-Euroopassa), toimenpiteet vaikuttavat kauppaan yhtenäismarkkinoilla.

8. Tuen soveltuvuus

Koska komission mielestä toimenpiteissä on kyse valtion tuesta, on tarkistettava, voidaanko soveltaa yhtä tai useampaa perustamissopimuksen 92 artiklassa mainittua poikkeusta. Johtuen tuen ominaisuuksista, joissa on kyse tappioiden peittämiseksi ja rakenneuudistuksen rahoittamiseksi tehtävistä pääomansiirroista, tukea voidaan arvioida ainoastaan perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan a ja c alakohdan nojalla.

HTM:lle annettuihin pääomansiirtoihin sisältyviä tukia ei voida pitää perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan a alakohdan mukaisessa merkityksessä alueiden taloudellisen kehityksen edistämiseen tarkoitettuna tukena, koska HTM:illä on tuotantolaitoksia eri alueilla eikä tukia ole myönnetty investointia tai työpaikkojen luomista varten. Tosin HTM:n pieni suksisidetehdas Neusiedlissä sijaitsee perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan a alakohdan mukaisella alueella; rakenneuudistussuunnitelman mukaan tämä tuotantolaitos on kuitenkin tarkoitus sulkea. Samasta syystä ei voida soveltaa 92 artiklan 3 kohdan c alakohtaa tiettyjen talousalueiden kehityksen edistämisen suhteen.

Tukea voitaisiin perustella ainoastaan sillä, että se kehittää taloudellista toimintaa vaikuttamatta kaupan edellytyksiin tavalla, joka ei ole yhteisen edun vastainen. Tukea on pidettävä sen luonteen mukaisesti vaikeuksiin joutuneelle yritykselle myönnettävänä pelastus- ja rakenneuudistustukena. Komissio määritteli jo kauan sitten edellytykset, jotka tällaisen tuen on täytettävä saadakseen poikkeuksen perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan nojalla (1).

Jotta komissio voi hyväksyä tilapäistä tukea vaikeuksissa olevalle yritykselle, rakenneuudistuksen on täytettävä seuraavat perusedellytykset: ensinnäkin sen on palautettava yrityksen pitkän aikavälin elinkelpoisuus kohtuullisessa ajassa; toiseksi kilpailu ei saa vääristyä tarpeettomasti; lopuksi tuen on oltava oikeassa suhteessa rakenneuudis-

(1) Yhteisön ohjeet vaikeuksissa olevien yritysten pelastusta ja rakenneuudistusta varten myönnettävästä valtion tuesta, EYVL N:o C 368, 23.12.1994, s. 12.

tus-kustannuksiin ja siitä koituvaan hyötyyn, rajoitettava ehdottomasti välttämättömään vähimmäismäärään ja tuensaajan on käytettävä huomattava määrä omia varojaan. Ainoastaan kun nämä perusedellytykset on täytetty, voidaan lähteä siitä, että tuen vaikutukset eivät ole ristiriidassa yhteisen edun kanssa perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan c alakohdan mukaisessa merkityksessä.

8.1. *Kannattavuuden palauttaminen*

Yhteisön ohjeiden mukaan rakenneuudistussuunnitelman on palautettava yrityksen pitkän aikavälin elinkelpoisuus ja kannattavuus kohtuullisessa ajassa ja sen tulevia toiminta-edellytyksiä koskevien realististen oletusten pohjalta. HTM:n rakenneuudistus perustuu laajaan toiminta- ja rahoitussuunnitelmaan, jonka sisältö kuvattiin 5 kohdassa. Suunnitelman laati uusi omistaja yhdessä riippumattoman konsulttiyrityksen kanssa.

Komissio tutki rakenneuudistus- ja saneeraussuunnitelman perusteellisesti ottaen erityisesti huomioon seuraavat seikat:

- suunnitelman perustana olevat oletukset sisäisestä ja ulkoisesta kehityksestä;
- yrityksen elinkelpoisuuden palauttaminen;
- yrityksen kilpailuaseman kehittyminen eri markkinoilla;
- kapasiteetin ja työvoiman vähennykset;
- tuen määrä suhteessa rakenneuudistukseen;
- rahoitusta koskevien ja taloudellisten lukujen kehittyminen; ja
- tuensaajan panos rakenneuudistussuunnitelman rahoitukseen.

Selvityksen perusteella ja ottaen myös huomioon rakenneuudistussuunnitelman ensimmäiset toteuttamiskaudet komissio katsoo, että suunnitelma perustuu realistisiin oletuksiin sekä ulkoisen kehityksen (esimerkiksi markkinaosuudet, tuotteiden myyntihinnat) että sisäisen kehityksen suhteen (esimerkiksi kustannusten leikkaaminen, työpaikkojen vähentäminen). Suunnitteilla on rajua sisäisiä rakenneuudistustoimia, muun muassa tuotanto- ja kiinteiden kustannusten, kapasiteetin ja työpaikkojen vähentäminen sekä sisäisten johtomenetelmien parantaminen. Toimintatapoja tiukennetaan ja tappiota tuottavista toimialoista kuten golfista ja urheiluasuiesta luovutaan. HTM keskittyy joihinkin keskeisiin merkkeihin ja tuotteisiin, ennen kaikkea laatu- ja hintavalikoiman yläpäässä sijaitseviin. Kokonaisliikevaihto laskee vuoteen 1996 asti ja nousee lopulta hieman. Se on vuonna 1998

kuitenkin vielä alhaisempi kuin vuonna 1994. Suunnitelma ei siis perustu aggressiiviseen myyntipolitiikkaan.

Edellä jo mainittiin, että Eliasch on sitoutunut AT:n suhteen huomattavan suureen peruuttamattoman takauksen. Tämä suorite nostaa Eliaschin taloudellista riskiä ja korostaa sen sitoutumista HTM:ään. Tämä velvoite osoittaa, että Eliasch on vakuuttunut HTM:n saneerauksesta.

Kiinteitä kustannuksia alennetaan jatkuvasti, ja voittokynnys saavutetaan vuonna 1996. Vuonna 1998 yrityksestä tulee taas kannattava. Vuodelle 1998 tai 1999 suunniteltu HTM:n pörssiinmeno on selvä merkki menestyksellisestä käänteestä yrityksen kehityksessä ja sen pitkän aikavälin myönteisistä näkymistä. Tästä syystä julkisella sijoituksella HTM:ään on ratkaiseva merkitys pitkäaikaisen elinkelpoisuuden palauttamisen kannalta.

Tukea koskevan menettelyn aikana komissio sai Itävallan viranomaisilta asiakirjoja, joista käy ilmi, että HTM:n uudelleenjärjestely on edennyt tyydyttävästi ja jopa suunniteltua nopeammin. Vuoden 1996 alkupuoliskon tulokset osoittavat, että rakenneuudistussuunnitelma perustuu realistisiin odotuksiin. Komissio on vakuuttunut, että nykyisen rakenneuudistussuunnitelman avulla HTM saavuttaa uudelleen pitkäaikaisen elinkelpoisuutensa.

8.2. *Vältyminen tuen aibeuttamalta kilpailun vääristymiseltä*

Rakenneuudistustuen kielteisten kilpailuvaikutusten vastapainoksi toteutettiin sopivia toimenpiteitä. Tavallisesti komissio varmistaa, että ylikapasiteettitapauksissa tukea saava yritys vähentää kapasiteettiaan kyseisen alan kehityksen edistämiseksi. HTM:n rakenneuudistus-suunnitelma sisältää kapasiteetin huomattavan leikkauksen suksien, suksisiteiden, monojen ja tennismailojen aloilla, joilla kysynnän romahtaminen viime vuosina on johtanut tuotanto-kapasiteetin rakenteelliseen ylijäämään. Kapasiteettia leikataan 9 — 59 prosenttia. Nämä leikkaukset toteutetaan pääasiassa jo rakenneuudistuksen ensimmäisenä vuotena. Ottaen huomioon, että virallisesti näitä aloja ei katsota vaikeuksissa oleviksi aloiksi, vähennyksiä voidaan pitää merkittävänä ja tuen suuruuteen verrattuna sopivina.

Suksien ja suksisiteiden alalla HTM:n osuus maailmanmarkkinoilla on laskenut vuosina 1994 — 1996 ja pysyy lähivuosina tällä alhaisemmalla tasolla. HTM:n osuus tennismailojen maailmanmarkkinoista on kahtena viime vuotena pysynyt ennallaan (kappalemäärinä mitattuna), ja lähivuosina sen odotetaan nousevan jonkin verran, mikä johtuu kasvavista markkinointiponnisteluista Yhdysvalloissa.

Kapasiteetin vähennykset johtavat koko alan rakenneuudistukseen. HTM:n maailman-markkinaosuuden pienentyessä kilpailijat voivat laajentaa toimintaansa. Rakenneuudistus-ponnisteluiden ja liiketoiminnan keskittämisen vuoksi HTM ei myöskään voi aloittaa toimintaa uusilla aloilla, kuten rullaluistelussa ja lumilautailussa. Liiketoiminnan uudelleen suuntaamisen ansiosta, johon kuuluu myös tietyistä pienistä markkinarajoista, kuten murtomaahiihdosta ja suksien vuokrauksesta luopuminen, erityisesti pienet kilpailijat voivat aloittaa toimintansa kyseisillä aloilla ja vahvistaa markkina-asemaansa.

HTM luopuu tai on jo luopunut tietyistä toimialoista, mikä on merkinnyt liikevaihdon alenemista 245 miljoonalla Yhdysvaltain dollarilla (196 miljoonalla eculla). Tämän vuoksi näihin aloihin ei kohdistu kilpailua vääristävää vaikutusta.

Tuen suuruus on sopiva verrattuna 159 miljoonan dollarin (127 miljoonan ecun) suoriin rakenneuudistuskustannuksiin (kapasiteetin vähentäminen, tuoteryhmistä luopuminen, toimipaikkojen sulkeminen) vuosina 1995 — 1997. Rakenneuudistussuunnitelma ei sisällä voitollisiin urheilusukellusvarusteisiin kohdistuvia toimenpiteitä. Tämän perusteella voidaan todeta, että tukivarat ja niiden käyttö kohdistuvat aloihin, joilla rakenneuudistus on todella tarpeellinen, eikä niitä käytetä tuotantokapasiteetin lisäämiseen jo voittoa tuottavalla urheilusukellusvarusteiden alalla.

Lopuksi on otettava huomioon, että kyseisille markkinoille on tunnusomaista kolmen, neljän suuren kilpailijan olemassaolo. HTM:n katoamisella olisi sen vuoksi ollut kielteinen vaikutus markkinarakenteeseen, koska se olisi johtanut vielä tiukemman harvojen hallitsemien markkinoiden tai jopa kahden hallitsemien markkinoiden syntyymiseen. HTM:n toiminnan jatkuminen tukee kilpailukyisen markkinarakenteen säilymistä.

8.3. *Tuki suhteessa rakenneuudistuskustannuksiin ja niistä saatavaan hyötyyn*

Tuen on rajoitettava rakenneuudistuksen kannalta ehdottoman välttämättömään vähimmäismäärään. Tuensaajan on käytettävä rakenneuudistukseen merkittävä määrä omia varojaan. Rakenneuudistukseen liittymättömien vääristävien toimien ehkäisemiseksi tuki ei saa johtaa yrityksen käteisvarojen kohtuuttomaan kasvuun eikä parantaa tuensaajan omavaraisuutta kohtuuttomasti ja sitä kautta keventää yrityksen rahoitustaakkaa liikaa.

Kuten edellä jo mainittiin, Itävallan viranomaisten esittämistä asiakirjoista ilmenee, että HTM:n uusi omistaja Eliasch on tukenut merkittäväällä panoksella HTM:n

rakenneuudistusta. Komission hyväksyttyä tuen myöntämisen Eliasch teki 25 miljoonan Itävallan šillingin (1,9 miljoonan ecun) pääomansiirron ja tekee vuoden 1998 loppuun mennessä vielä 275 miljoonan Itävallan šillingin (20 miljoonan ecun) siirron. Lisäksi Eliasch on jo antanut huomattavan suuruisen peruuttamattoman takuun.

Koska yli kolmannes rakenneuudistuskustannuksista maksetaan HTM:n omista varoista (käyttämällä yrityksen kassavirtaa ja pienentämällä vaihto-omaisuutta), tätä voidaan pitää sopivan suuruisena osallistumisena kustannuksiin.

HTM:n rakenneuudistussuunnitelmaan sisältyvän rahoitusennusteen mukaan AT:n tuki on tärkeää erityisesti HTM:n lyhytaikaisten velkojen vähentämisen kannalta. Tuki maksetaan useissa erissä eikä se johda ylisuuriin käteisvaroihin. AT:n tuesta huolimatta HTM:n pääomatilanne ei tule olemaan hyvä, koska omavaraisuus laskee 8 prosentista vuoden 1995 lopussa 7 prosenttiin 31 päivänä joulukuuta 1998. Tämä tarkoittaa, että se pysyy tasolla, jolla Eliaschin vuodelle 1998 lupaama pääomansiirto ja samaan aikaan tapahtuva julkinen ostotarjous ovat yrityksen pitkäaikaisen elinkelpoisuuden kannalta keskeisiä. Omavaraisuusasteen parantaminen uusien pääomansiirtojen avulla on myös HTM:n ja sen neuvonantajien mukaan yrityksen pitkäaikaisen elinkelpoisuuden kannalta ratkaiseva tekijä. Tämän vuoksi on tärkeää, että molemmat pääomansiirrot myös toteutetaan.

Komissio muistuttaa, että perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdassa tarkoitetun poikkeuksen myöntämistä koskevissa yhteisön ohjeissa määrätään, että "jos tukea myönnetään menneisyydessä syntyneiden tappioiden korvaamiseksi, kaikki tappioihin liittyvät verohelpotukset on poistettava; niillä ei saa kuitata tulevia voittoja eikä niitä saa luovuttaa tai siirtää kolmansille, koska siinä tapauksessa yritys saisi tuen kahteen kertaan". Tämän vuoksi on varmistettava, että tuen suuruuteen eli 1 590 miljoonaan Itävallan šilingiin (118 miljoonaan ecuun) asti menneisyydessä kärsittyä tappiota ei käytetä veronalaisten tulojen vähentämiseen tulevaisuudessa.

8.4. *Loppupäätelmä*

Kuten edellä esitetystä käy ilmi, toimenpiteet vastaavat yhteisön ohjeiden ehtoja. Ne palauttavat yrityksen pitkäaikaisen kannattavuuden ja elinkelpoisuuden, vähentävät sopimatonta kilpailun vääristymistä, ovat suhteutettuja rakenneuudistuksen kustannuksiin ja hyötyyn, ja tuensaaja osallistuu rakenneuudistukseen huomattavalla summalla.

Komissio on 1 590 miljoonan Itävallan šillingin (118 miljoonan ecun) kokonaismäärästä jo hyväksynyt 1 273 miljoonaa Itävallan šillinkiä (95 miljoonaa ecua) päätöksellään aloittaa perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu virallinen menettely,

ON TEHNYT TÄMÄN PÄÄTÖKSEN:

1 artikla

Austria Tabakwerken Head Tyrolia Maresille 1 590 miljoonan Itävallan šillingin (118 miljoonan ecun) pääomansiirtojen muodossa antamat avustukset ovat valtion tukea EY:n perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdan mukaisessa merkityksessä; tätä tukea pidetään perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan c alakohdan mukaan yhteismarkkinoille soveltuvana, koska se edistää tietyn taloudellisen toiminnan kehitystä eikä muuta kaupankäynnin edellytyksiä yhteisen edun kanssa ristiriitaisella tavalla.

Mainittu 1 590 miljoonaa Itävallan šillinkiä sisältää 1 273 miljoonan Itävallan šillingin (95 miljoonan ecun) määrän, jonka komissio on hyväksynyt ehdollisesti pelastustukena. Kokonaismäärästä myönnettiin 400 miljoonaa Itävallan šillinkiä jo huhtikuussa 1995, 373 miljoonaa Itävallan šillinkiä 30 päivään syyskuuta 1995 mennessä (lisäksi suunniteltiin, mutta ei maksettu 27:ää miljoonaa Itävallan šillinkiä), 250 miljoonaa Itävallan šillinkiä 31 päivään joulukuuta 1995 mennessä, 250 miljoonaa Itävallan šillinkiä 30 päivään kesäkuuta 1996 mennessä; tarkoitus on myöntää 145 miljoonaa Itävallan šillinkiä 31 päivään joulukuuta 1997 ja 145 miljoonaa Itävallan šillinkiä 31 päivään maaliskuuta 1998 mennessä.

2 artikla

Taatakseen tuen soveltuvuuden yhteismarkkinoille Itävallan hallituksen on varmistettava, että seuraavia ehtoja noudatetaan:

— rakenneuudistussuunnitelma toteutetaan komissiolle esitetystä muodosta. Vuoteen 1999 asti HTM:n on

esitettävä jokaisen vuoden elokuun ja helmikuun lopussa rakenneuudistuksessa saavutettua edistystä koskeva kertomus, josta ilmenee yrityksen taloudellinen kehitys ja taloudelliset tulokset ja niiden yhtäpitävyys rakenneuudistussuunnitelman kanssa. Yritys toimittaa lisäksi ryhmän yritysten tilinpäätökset vuosilta 1995 — 1999 viimeistään seuraavan vuoden kesäkuun loppuun mennessä;

- rakenneuudistussuunnitelmassa suunniteltu kapasiteetin vähentäminen toteutetaan peruuttamattomasti;
- Eliaschin 25 miljoonan Itävallan šillingin suuruinen pääomansiirto HTM:lle toteutetaan kuukauden kuluessa tämän päätöksen tekemisestä;
- Eliaschin 275 miljoonan Itävallan šillingin suuruinen pääomansiirto HTM:lle toteutetaan 31 päivään joulukuuta 1998 mennessä;
- vähintään 600 miljoonan Itävallan šillingin suuruinen uusi oman pääoman siirto toteutetaan kansainvälisen julkisen sijoituksen tai vaikutukseltaan vastaavien keinojen kautta viimeistään vuoden 1999 lopussa;
- aikaisemmin syntyneitä 1 590 miljoonan Itävallan šillingin suuruisia tappioita ei saa käyttää veronalaisen voiton pienentämiseen.

3 artikla

Tämä päätös on osoitettu Itävallan tasavallalle.

Tehty Brysselissä 30 päivänä heinäkuuta 1996.

Komission puolesta

Erkki LIIKANEN

Komission jäsen